

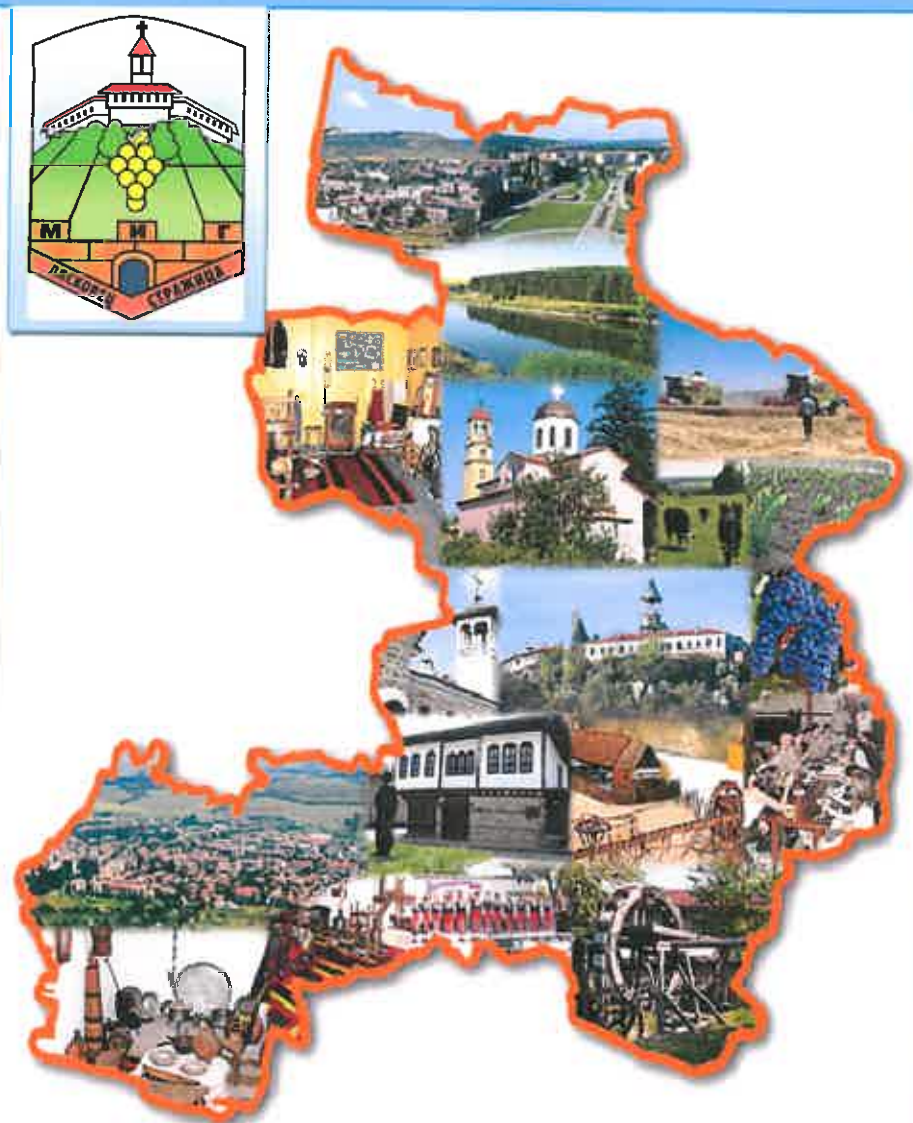
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони

СДРУЖЕНИЕ „МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА ЛЯСКОВЕЦ – СТРАЖИЦА“

**Проучване „Анализ на готовността на
заинтересованите страни и сектори на
територията на МИГ за прилагане на
Мултифондова стратегия за местно развитие”.
Оценка на потенциала за иновативност на
стратегията и прилагане на иновации**

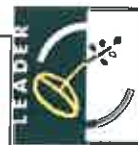
Настоящият документ е изготвен във връзка с проект за предоставяне на финансова помощ по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности” от Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020 г., Договор с № РД-50-176 / 07.12.2015 г. сключен между МИГ „Лясковец-Стражица”, МЗХ-УО и ДФЗ-РА

**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони**

СДРУЖЕНИЕ „МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА ЛЯСКОВЕЦ – СТРАЖИЦА”

1. ВЪВЕДЕНИЕ.

1. КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА „ЛЯСКОВЕЦ-СТРАЖИЦА”.

МИГ „Лясковец - Стражица” е юридическо лице с нестопанска цел, учредено на 22 март 2010г. като резултат от изпълнени дейности по проект на подмярка 431-2 „Придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответните територии за потенциални местни инициативни групи в селските райони” от Програма за развитие на селските райони 2007 г. – 2013 г. По проекта е създаден капацитет за прилагане на подхода „ЛИДЕР” на територията на общините Лясковец и Стражица, регистрирана е МИГ, разработена е Стратегия за местно развитие съвместно с всички заинтересовани страни и представители на местната общност, извършени са богат набор от текущи информационни дейности, създаден е административен капацитет.

На 13.10.2011г. МИГ „Лясковец – Стражица” подписва Договор за одобрение на Стратегия за местно развитие с общ бюджет 4 000 000 лева по мярка 41 „Прилагане на стратегиите за местно развитие” и по мярка 431-1 „Управление на местни инициативни групи, придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответната територия за местните инициативни групи, прилагащи стратегии за местно развитие” от приоритетна ос 4 „ЛИДЕР” на Програмата за развитие на селските райони 2007 г. - 2013 г.

Към днешна дата МИГ е изпълнил успешно своята Стратегия за местно развитие с постигнати основни стратегически цели:

- Подобряване на качеството на живот в територията, чрез разнообразяване на възможностите за заетост, повишаване на качеството на услугите за населението и укрепване културните традиции на местната общност;
- Засилване конкурентоспособността на земеделските стопанства и преработените в тях продукти, за по-добра пазарна реализация;
- Подобряване капацитета на местната общност за управление развитието на територията, чрез „ЛИДЕР” подхода.

За четири годишен период на прилагане на Стратегията за местно развитие МИГ „Лясковец – Стражица” е изпълнен 97% от предвидения бюджет за инвестиции в общо 10 мерки от ПРСР. Това е сериозна мотивация и заявка за надграждане на постигнатите резултати, поддържане и разширяване на създадения капацитет на територията на МИГ „Лясковец – Стражица”.

Мултифондова стратегия за местно развитие, която ще има целенасочени дейности за постигане на социалното приобщаване и намаляване на бедността, за съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, за използване потенциала на

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

културното наследство, за фокусиране върху иновациите и насърчаване на устойчивата и качествена заетост.

Местните инициативни групи са инструмента за прилагане на подхода Лидер/Водено от общностите местно развитие в Програма за развитие на селските райони 2014 г. – 2020 г. и реализиране на Мултифондови стратегии за местно развитие.

Територията на общините Лясковец и Стражица притежава добри ресурси и условия за успешна работа по подхода „ЛИДЕР“ през новия програмен период именно с изпълнението на Мултифондова Стратегия за местно развитие.

Новото лице на подхода Лидер - Водено от общностите местно развитие определя още по-важна и още по-активна роля на представителите на общностите за местно развитие, важно е тяхното включване, привличане и съпричастност за съвместно използване на всички новосъздадени възможности.

2. ПРЕДСТАВЯНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ В НАСТОЯЩОТО ПРОУЧВАНЕ.

Извършването на настоящото проучване и анализ на територията на МИГ е във връзка с предстоящо разработване на Стратегия за местно развитие и прилагане на подхода Водено от общностите местно развитие.

Извършените проучвания ще позволят на МИГ да направи избор относно възможностите за разработване и прилагане на Еднофондова или Многофондова стратегия за местно развитие.

Анализираните ресурси и потенциал на територията на МИГ, както и готовността на местните общности да прилагат нова стратегия ще осигури на МИГ правилен подход при предстоящото стратегическо планиране и балансиране на бюджета от отделните оперативни фондове.

Събраната и обработена информация ще бъде количествена база-данни за проследяване и измерване на устойчивостта за бъдещите инвестиции чрез Стратегия за местно развитие.

Сред основните цели и задачи на настоящото проучване са:

- Да се формират мнения и обосновани заключения, които да послужат за вземане на решение относно избора за разработване на **Еднофондова** или **Многофондова** стратегия за местно развитие;
- Да се анализират и оценят нуждите и потенциала за развитие на територията по подхода Водено от общностите местно развитие;
- Да се създадат база данни с характеристики на територията на МИГ „Лясковец – Стражица“;
- Да се направи оценка на ресурсите за социални иновации и конкурентноспособност.

3. ОПИСАНИЕ НА ПОЛЗВАНАТА МЕТОДОЛОГИЯ.

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

Методите за извършване на настоящия анализ включват набор от утвърдени техники, които се прилагат в аналитичните практики за проучвания в селските райони:

- Събиране, проучване и анализ на документи и информация (доклади за състоянието на общините Лясковец и Стражица, вкл. териториалните им характеристики, резултати от изследвания, проучвания, обратна информация от заинтересованите страни и др.);
- Провеждане и анализ на анкетни проучвания чрез предварително разработени въпросници (до заинтересовани лица от публичния, частния и гражданския сектор на територията на МИГ);
- Анализиране на документални източници с характеристика на територията на МИГ (вкл. стратегии, планове и програми за развитие);
- Извършване на анкета на територията на МИГ за мин. 200 лица - заинтересовани страни;
- Създаване на база-данни с характеристика на територията;
- Извършване на SWOT анализ на територията;
- Изготвяне на препоръки относно готовността на заинтересованите страни да прилагат социални иновации;
- Формулиране на изводи и обосновани мнения относно това, каква Стратегия за местно развитие да разработва и прилага МИГ;
- Документиране на изследването на електронен и магнитен носител;
- Документиране на изследването.

**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони**

II. SWOT АНАЛИЗ НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Добре развито селско стопанство в сферата на зърнените култури; ✓ Традиции и добри условия за развиване на зеленчукопроизводство и овощарство; ✓ Наличие на структуроопределящи за местната икономика преработвателни предприятия; ✓ Наличие на добри транспортни комуникации от регионално, национално и международно значение; ✓ Оптимизирана образователна и социална инфраструктура; ✓ Развита система от публични услуги, удовлетворяваща местните потребности; ✓ Богато културно-историческо наследство; ✓ Благоприятно географско положение с преминаване на стратегически транспортни коридори – пътни и ЖП; ✓ Благоприятни почвено-климатични условия за развитие на селското стопанство; ✓ Силно и устойчиво развит сектор на преработващата промишленост, с приоритетно направление; ✓ Равнището на безработица е около средното за страната и под средното за областта; ✓ Добре функционираща Местна инициативна група в партньорство с община Стражица; ✓ Благоприятна екологична обстановка, въпреки развитието на сектора преработваща промишленост; ✓ Придобит опит в усвояването на средства финансирани от оперативните програми и други източници; ✓ Добре развити и пазарно ориентирани машиностроене, металообработване, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Неблагоприятна демографска картина; ✓ Висока безработица за територията на община Стражица; ✓ Висок дял на неграмотните и ниско образованите лица за територията на община Стражица; ✓ Липса на квалифицирани кадри; ✓ Неподдържани хидромелиоративни системи; ✓ Слабо развит горски сектор; ✓ Недоизградена и в лошо състояние техническа инфраструктура; ✓ Липсва туристическа инфраструктура; ✓ Сравнително по-ниско равнище на доходите в общината спрямо средното за страната; ✓ Стойности на основните икономически показатели по-ниски от средното за страната; ✓ Развитие на отрасли, които се характеризират предимно с по-ниски нива на заплащане; ✓ Силна концентрация на икономическата активност в един сектор и зависимост на общинската икономика от малко на брой големи предприятия; ✓ Негативна демографска тенденция; ✓ Значителни различия на дела на заетите и икономически активните в общинския център и периферията; ✓ Устойчива тенденция на увеличаване на броя на безработните до 29 години; ✓ Недоизградена канализационна мрежа в населените места; ✓ Липса на бизнес – подкрепящи структури (бизнес център или бизнес-инкубатор) за територията на общината за подпомагане

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

<p>хранително-вкусова, текстилна промишленост, производството на хартия и картон, и на изделия за дома – радиатори, камини, отоплителни инсталации;</p> <ul style="list-style-type: none"> Добре развит малък и среден бизнес в сектора на търговията, услугите и преработвателната промишленост; Наличие на свободен сграден фонд и терени на територията, подходящ за инвестиции в производства; Възобновяване на характерни за района производства, с нови мощности, отговарящи на изискванията на ЕС – млекопреработване, преработка, производство на вино и хляб; Развита мрежа от организации - клубове на пенсионера, читалища, домове и др.; Наличие на материална база за реализация на културни дейности във всяко населено място от общината. 	<p>на бизнеса;</p> <ul style="list-style-type: none"> Миграция сред специализираните кадри и млади хора; Липса на изградена туристическа инфраструктура, липса на организиран достъп до културно-исторически и природни места; Частично загубени външни пазари и редуцирано вътрешно потребление за фирмите от преработващата индустрия; Наличие на доста стари, но все още действащи технологии в преработвателната промишленост и опасност от срыв в традиционните производства; Недостатъчно организиран процес за консултиране на бизнеса и гражданското общество и неизградена и недостатъчно ефективна бизнес и пазарна инфраструктура; Липса на предприемаческа култура сред местното население в МИГ територията; Тенденция на застаряване на населението и снижаване на квалификацията на работната ръка в т. ч. застаряване на хората и самодейците, поддържащи културната дейност в двете общини.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> Разработване и изпълнение на мултифондова стратегия за местно развитие, чрез Местната инициативна група; Повишаване на обществения интерес към формите на алтернативен туризъм; Повишаване на изискванията за качество на хранителните продукти; Внедряване на финансови инструменти за подпомагане на малките земеделски стопанства и МСП; Въвеждане на по-ефективни производства 	<ul style="list-style-type: none"> Задълбочаване на миграционните процеси; Липса на инвестиционен интерес към общини извън градските агломерации; Поява на рискове от непредвидими природни и обществено-политически събития; Продължаване на негативните тенденции, свързани с изменение на климата; Влошаване на демографските характеристики и неблагоприятни миграционни процеси; Неблагоприятна икономическа ситуация, отразяваща се на размера на инвестиции на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

на базата на иновации;

- Осигуряване на необходимия финансов ресурс от национални и международни програми за реализация на проекти на територията на общината;
- Използване на наличния финансов ресурс, вкл. През следващия планов период за подобряване на енергийната ефективност на публичния, производствения и частния сграден фонд;
- Диверсифициране на общинската икономика, вкл. чрез подкрепа за селското стопанство и развитие на икономически дейности в селата и развитие на индустриалните зони за привличане на нови инвестиционни инициативи;
- Наличие на финансиране за програми и допълващи дейности в сферата на културата, образованието, социалните услуги и човешките ресурси;
- Активизиране и оптимизиране работата на културните институции в страната чрез средищни центрове за местно развитие;
- Защита и гарантиране правата на работещите и здравословната работна среда за извършване на дейности;
- Обмен на добри практики, между регионално и международно партньорства в сферата на културата, образованието и социалната политика.

бизнеса и разкриването на работни места;

- Финансова невъзможност на общинските бюджети да осигуряват необходимото съфинансиране в процеса на усвояване на структурните и европейски фондове;
- Липса на свеж паричен ресурс за реинвестиране на фирмите и липса на условия за подобряване на микроклимата в предприятията;
- Наличие на конкурентни производства, възнаграждения и социални придобивки за хората в близки до територията градове;
- Опасност от нефинансиране на планирани вече инфраструктурни проекти по европейските програми;
- Демотивация на населението и бизнеса в условията на рецесия и реална криза във финансовия, социалния, икономическия и др. сектори;
- Липса на компенсаторни механизми за справяне с последиците от настоящата финансова криза и прекратяване на инвестициите от страна на частния бизнес;
- Въведени високи изисквания от страна на Европейския съюз за качеството на продуктите;
- Липса на доверие сред обществеността в държавните институции, местната власт и гражданските организации;
- Глобалното затопляне и все повече увеличаващите се климатични промени като заплаха за развитието на земеделски дейности и продукцията, природни бедствия на местно ниво.

➤ Основни икономически проблеми:

- липсата на средства за инвестиции, финансовата криза и ограниченията за общинските бюджети и бизнеса, които могат да доведат до забавяне на основни дейности в обхванатите общини, допълнително влошаване на инфраструктурата, услугите и социалната сфера;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони

- Затруднен достъп до липса на средства за инвестиции в селското стопанство и развитието на бизнеса;

Основен географски проблем:

- наличието на близки големи градове с повече възможности, които винаги ще бъдат притегателна сила и по-лесна възможност за местното население и младите хора да намерят там реализации, вместо в родното място.

- увеличаване на броя на обезлюдени населени места, посочено на територията на община Стражица, където населението се състои от единици възрастни хора, без възможности да поддържат услуги в селото.

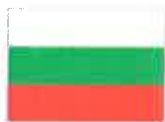
- липса на регулярен транспорт до общинския център за населените места на територията на община Стражица.

Основни социални проблеми:

- неравностойното положение на населението в селата на обхваната територия. Влошената възрастова структура на населението ще повиши необходимостта от по-адекватни и качествени социални услуги и здравеопазване на фона на масовото обедняване на населението.

- наличие на трайно безработни и изключени от трудовия пазар лица, които не са обхванати от системата за заетост, които не намират адекватна подкрепа за развитие на подходящи умения и мотивация за заетост;

- бързо нарастващ процент на застаряващо население, което има нужда от услуги за подкрепа за водене на независим живот.

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

III. ПОДХОД „ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ“.

В процеса на работа по Стратегията за местно развитие МИГ установи, че публично-частното партньорство е най-добрият работещ модел/инструмент за местно развитие, затова е важно МИГ да продължи да прилага подхода „ЛИДЕР“.

1. Водено от общностите местно развитие: Мултифондови стратегии за местно развитие.

Цели:¹

- Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността;
- Интегриран подход към околната среда, чрез съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, вкл. дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство;
- Фокусиране върху иновациите чрез насърчаване на въвеждането им в практиката;
- Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила;
- Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация, алтернативни дейности и устойчиво производство на аквакултури;
- Подобряване на качеството на образование и повишаване квалификацията на населението.

2. Прилагане на WOMP:

Прилагането на подхода WOMP се извършва, чрез интегрирани и многосекторни стратегии за WOMP, основани на характеристиките на конкретната територия и разработени въз основа на местните потребности и потенциал, в съответствие с политиките на национално, регионално и местно ниво, включително и с политиките по десегрегация и деинституционализация.

WOMP получава подкрепа от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), чрез ПРСР 2014-2020 г. и може да получи подкрепа и от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд (ЕСФ) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР) чрез:

- Оперативна програма „Околна среда“ за периода 2014-2020 г. (ОПОС);
- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за периода 2014-2020 г. (ОПРЧР);
- Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ за периода 2014-2020 г. (ОПИК);
- Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ за периода 2014-2020 г. (ОПНОИР);
- Програмата за морско дело и рибарство за периода 2014-2020 г. (ПМДР).

¹ Ръководство на ЕС за WOMP и представяне на WOMP в публични документални източници

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

3. Финансово подпомагане чрез ВОМР:

- ✎ От ПРСР: за местните инициативни групи с население до 15 000 жители (включително) е предвиден максимален бюджет за изпълнение на проекти по стратегиите за местно развитие, финансирани по ЕЗФРСР, в размер до левовата равностойност на 1 000 000 евро, а за групи с по-голямо население – до левовата равностойност на 1 500 000 евро.
- ✎ От ОПРЧР: в размер до левовата равностойност на 760 000 евро.
- ✎ От ОПНОИР: в размер до левовата равностойност на 500 000 евро.
- ✎ От ОПИК: в размер до левовата равностойност на 500 000 евро, когато местната инициативна група обхваща територия до 15 000 жители; в размер до левовата равностойност на 1 000 000 евро, когато МИГ обхваща територия от 15 000 до 45 000 жители; в размер до левовата равностойност на 1 500 000 евро, когато МИГ обхваща територия над 45 000 жители.
- ✎ От ОПОС: максималният размер на финансиране на стратегия по програмата се определя в зависимост от размера на територията от мрежата НАТУРА 2000, за която се предвиждат дейности в тях. Максималният размер на средствата, необходими за изпълнение на консервационни мерки, съгласно Националната приоритетна рамка за действие по НАТУРА 2000, е 60 евро за 1 хектар. По изключение, разходите за хектар могат да надвишават посочената стойност с представяне на детайлна обосновка.

Максимален размер на публичния принос за проект към СМР:

- ✎ По ПРСР, ПМДР, ОПРЧР и ОПНОИР: левовата равностойност на 200 000 евро.
- ✎ По ОПОС: равностойността на 60 евро за хектар за консервационни дейности, финансирани от ОПОС. По изключение, разходите за хектар могат да надвишават посочената стойност с представяне на детайлна обосновка.
- ✎ По ОПИК: ще се определя от УО преди отваряне на всеки прием.

4. Капацитет на територията на МИГ за прилагане на Мултифондова стратегия за местно развитие.

МИГ „Лясковец - Стражица” обхваща всички 28 населени места на територията на общините Лясковец и Стражица.

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

- Община Лясковец - 12 664 жители

1. гр.Лясковец - 7891
2. с.Джунюница - 1708;
3. с.Добри дял - 889;
4. Драгижево - 809;
5. с.Козаревец - 843;
6. с.Мерданя - 524.

- Община Стражица - 12 331 жители

7. с.Асеново - 640
8. с.Балканци - 132
9. с.Благоево - 342
10. с.Бряговица - 409
11. с.Виноград - 564
12. с.Владислав - 262
13. с.Водно - 3
14. с.Горски Сеновец - 266
15. с.Железарци - 27
16. с.Кавлак - 38
17. с.Камен - 1508
18. с.Кесарево - 1286
19. с.Лозен - 353
20. с.Любенци - 7
21. с.Мирово - 167
22. с.Николаево - 94
23. с.Нова Върбовка - 242
24. с.Ново градище - 81
25. гр.Стражица - 4386
26. с.Сушица - 725
27. с.Теменуга - 21
28. с.Царски извор - 778

Общо население: 24 995 жители

МИГ „Лясковец - Стражица“ е ЮЛНЦ, учредено на 22 март 2010 г. като резултат от изпълнени дейности по проект на подмярка 431-2 „Придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответните територии за потенциални местни инициативни групи в селските райони“ от Програма за развитие на селските райони 2007 – 2013 г. По проекта е създаден капацитет за прилагане на подхода Лидер на територията на общините Лясковец и Стражица, регистрирана е МИГ, разработена е Стратегия за местно развитие съвместно с всички заинтересовани страни и представители на местната общност, извършени са богат набор от текущи информационни дейности, създаден е административен капацитет.

На 13.10.2011г., МИГ „Лясковец - Стражица“ подписва Договор за одобрение на Стратегия за местно развитие с общ бюджет 4 000 000 лева по мярка 41 „Прилагане на стратегиите за местно развитие“ и по мярка 431-1 „Управление на местни инициативни групи, придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответната територия за местните инициативни групи, прилагащи стратегии за местно развитие“ от приоритетна ос 4 „ЛИДЕР“ на Програмата за развитие на селските райони 2007 - 2013 г.

Към днешна дата, МИГ приключил успешно своята Стратегия за местно развитие с постигнати основни стратегически цели: подобряване на качеството на живот в територията, чрез разнообразяване на възможностите за заетост, повишаване на качеството на услугите за населението и укрепване културните традиции на местната общност, засилване конкурентоспособността на земеделските стопанства и преработените в тях продукти, за по-добра пазарна реализация; подобряване капацитета на местната общност за управление развитието на територията, чрез „ЛИДЕР“ подхода.

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

За 4 годишен период на прилагане на Стратегията за местно развитие МИГ е изпълнил 97% от предвидения бюджет за инвестиции в общо 10 мерки от ПРСР.

Това сериозна мотивация и заявка за надграждане на постигнатите резултати, поддържане и разширяване на създадения капацитет на територията на МИГ, разработването на Мултифондова стратегия за местно развитие, която ще има целенасочени дейности за постигане на социалното приобщаване и намаляване на бедността, за съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, за използване потенциала на културното наследство, за фокусиране върху иновациите и насърчаване на устойчивата и качествена заетост.

Местните инициативни групи са инструмента за прилагане на подхода Лидер/Водено от общностите местно развитие в Програма за развитие на селските райони 2014-2020г. и реализиране на Мултифондови стратегии за местно развитие.

Територията на общините Лясковец и Стражица притежава добри ресурси и условия за успешна работа по подхода „ЛИДЕР“ през новия програмен период именно с изпълнението на Мултифондова стратегия за местно развитие.

Новото лице на подхода Лидер-Водено от общностите местно развитие определя още по-важна и още по-активна роля на представителите на общностите за местно развитие, важно е тяхното включване, привличане и съпричастност за съвместно използване на всички новосъздадени възможности.

МИГ има създаден добре обучен и структуриран административен екип, както и е създаден добър капацитет сред членовете на УС и КС за работа по бъдеща Стратегия за местно развитие.

МИГ се ползва с добра репутация и доверие на своята територия, местните заинтересовани страни продължават да имат идеи и очаквания, които биха се реализирали с една нова и по-разширена Стратегия - мултифондова.

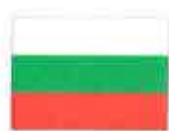
МИГ смята, че с натрупания опит и създадения капацитет на своята територия има реален шанс да надгради постигнатите резултати с по-разширени/интегрирани интервенции. МИГ е идентифицирал над 50 нови проектни идеи за новия програмен период, както и наличието на бенефициенти, за които имаше недостиг на средства по Стратегията за местно развитие.

МИГ привлече за участие в подготвителните дейности за нова Стратегия за местно развитие нови заинтересовани страни от стопанския и нестопанския сектор.

Новата Стратегия за местно развитие на МИГ ще даде устойчивост на постигнатите до момента резултати и надграждане със следващи инвестиции, вкл. иновации във всеки сектор на въздействие.

4.1. Постигнати резултати, чрез прилагане на Еднофондова стратегия за местно развитие за периода 2010 г. - 2015 г., финансирана само от Програма за развитие на селските райони чрез Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони²:

² Финална оценка за прилагане на СМР на МИГ, 2015г.

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

Общата цел на изпълнената Стратегията за местно развитие е да се допринесе за устойчивото развитие и повишаване на качеството на живот на територията на „МИГ - Лясковец - Стражица“, чрез използване на подхода „ЛИДЕР“ за разнообразяване на икономическите дейности, опазване на природата и селското наследство и развитие на висококачествени услуги, отговарящи на нуждите и очакванията на местните хора.

В периода 2010 г. - 2015 г. МИГ си е поставил следните стратегическите цели:

- ♣ Подобряване на качеството на живот в територията, чрез разнообразяване на възможностите за заетост, повишаване на качеството на услугите за населението и укрепване културните традиции на местната общност;
- ♣ Засилване конкурентоспособността на земеделските стопанства и преработените в тях продукти, за по-добра пазарна реализация;
- ♣ Подобряване капацитета на местната общност за управление развитието на територията, чрез ЛИДЕР подхода.

ПРИОРИТЕТИ.

Първа стратегическа цел	П 1.1. Разнообразяване на възможностите за заетост.
	П 1.2. Повишаване на качеството на услугите.
	П 1.3. Укрепване на местната общност и съхраняване на традициите.
Втора стратегическа цел	П 2.1. Модернизация на земеделските стопанства и преработените в тях продукти.
	П 2.2. Подобряване на човешкия потенциал за по-добра пазара реализация.
Трета стратегическа цел	П 3.1. Насърчаване развитието на МИГ като ефикасно действаща структура за управление развитието на територията.
	П 3.2. Насърчаване капацитета на местната общност за участие в процесите а развитие на територията.

За периода на изпълнение на СМР, МИГ е одобрил, а ДФЗ е финансирал **57 бр. проекти**, подадени от бенефициенти от територията по 9 от мерките на ПРСР.

За изпълнение на целите и приоритетите в Стратегията за местно развитие МИГ е прилагал следните мерки:

- ♣ **M111.** Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научни знания;
- ♣ **M121.** Модернизиране на земеделските стопанства;
- ♣ **M311.** Разнообразяване към неземеделски дейности;

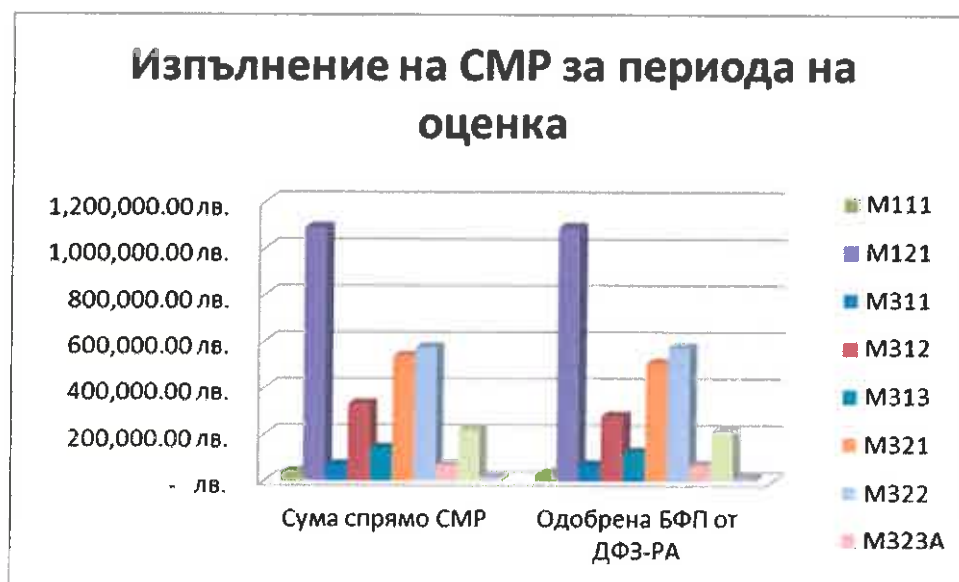

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

- ✚ M312. Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия;
- ✚ M313. Насърчаване на туристическите дейности;
- ✚ M321. Основни услуги за населението и икономиката в селските райони;
- ✚ M322. Обновяване и развитие на населените места;
- ✚ M323А. Опазване и подобряване на селското наследство;
- ✚ M323Б. Опазване и подобряване на културното наследство;
- ✚ M331. Обучение и информация по ос 3.

Изводи от Оценката на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите от изпълнението на СМР на „МИГ - Лясковец - Стражица“:

- Екипът на МИГ много добре успява да администрира изпълнението на СМР, като навреме прехвърля средства от неатраaktivните за бенефициентите мерки, като 111, 311, 313, 323А и 331, към мерките към които има интерес и подадени проекти, като 121, 323Б и др.;
- Намерен е баланс при усвояването на средствата на СМР между бенефициенти от двете общини в състава на МИГ (за справка таблица 27 по-долу);
- МИГ не успява в пълна степен да включи НПО сектора в процеса на реализация на СМР. Налице са пропуснати възможности по мерки от СМР, от които не са се възползвали партньорите от сектора. За справка при първоначално заложените 25% за НПО сектора, са усвоени само 7,65 %;
- Стопанския сектор е големия печеливш от изпълнението на СМР, защото успява да се възползва от слабия интерес на гражданския сектор и усвоява 48,80 % от бюджета на СМР при първоначално заложените 25%;
- Публичният сектор най-балансирано усвоява средствата, заложените в СМР, което говори за добра работа на двете общински администрации в състава на МИГ.

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони

4.2. Капацитет на МИГ за прилагане на Еднофондова стратегия за местно развитие за периода 2016 - 2020 г.:

Стратегията за ВОМР допринася и за постигане на специфичните цели по отношение на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони³:

- Развитие и стимулиране на предприемачество и устойчив бизнес;
- Развитие на динамична жизнена среда и подобряване качеството на живот чрез развитие на хоризонтални и между секторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес;
- Развитие на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията, като основа за териториално развитие;
- Развитие на териториална идентичност, маркетинг и марки на база на специфичния териториален потенциал и продукти от местен характер.

Цели на ВОМР:

- Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността;
- Интегриран подход към околната среда чрез съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, включително дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство;
- Фокусиране върху иновациите чрез насърчаване на въвеждането им в практиката;
- Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила;
- Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително, чрез диверсификация, алтернативни дейности и устойчиво производство на аквакултури;
- Подобряване на качеството на образованието и повишаване квалификацията на населението.

Общата селскостопанска политика (ОСП) претърпя през годините пет големи реформи. На практика те поставят пред ОСП нови цели⁴:

- Икономически - гарантиране на продоволствената сигурност чрез жизнеспособно селскостопанско производство, подобряване конкурентоспособността и разпределението на ползите в рамките на веригата за предоставяне на храни;
- Екологични - устойчиво използване на природните ресурси и борба с изменението на климата;
- Териториални - осигуряване на икономическата и социалната динамика в селските райони.

³ Наредба 22/14.12.2015г. на МЗХ

⁴ Информационен материал „Общата селскостопанска политика на Европейския съюз 2014 – 2020“, Економедия

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

Общата рамка на ОСП за периода 2014 г. - 2020 г. се отнася до по-интегриран, целенасочен и териториален подход за развитието на селските райони.

Мерките за селските райони се координират с тези за останалите структурни фондове.

Големият набор от съществуващи инструменти в рамките на втория стълб на ОСП се опростява, за да се съсредоточи върху подпомагането на конкурентоспособността, иновациите, селското стопанство, основано на знания, навлизането на млади земеделски стопани, устойчивото управление на природните ресурси и балансираното териториално развитие.

За да осигури устойчиво развитие за селските райони, вторият стълб на ОСП след 2013 г. се съсредоточава върху шест приоритета:

- Трансфер на знания и иновации в селското и горското стопанство и селските райони;
- Жизнеспособност на земеделските стопанства, конкурентоспособността на всички видове селско стопанство във всички региони и насърчаването на новаторски селскостопански технологии и устойчиво управление на горите;
- Организация на хранителната верига, включително преработването и пазарната реализация на селскостопански продукти, хуманното отношение към животните и управлението на риска в селското стопанство;
- Възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, свързани със селското и горското стопанство;
- Насърчаване на ефективното използване на ресурсите и преминаването към нисковъглеродна икономика в селското и горското стопанство и сектора на храните;
- Насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони.

При разработване на Еднофондова стратегия за местно развитие, МИГ може да включи следните мерки, които надграждат прилаганите до сега 9 мерки от ПРСР 2007 – 2013 г.:

- Подмярка 4.1. „Инвестиции в земеделски стопанства”;
- Подкрепа се предоставя за материални и нематериални инвестиции в новосъздадени и съществуващи земеделските стопанства за покриване нуждите на същите, съобразени с техният капацитет;
- Подмярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти”;
- Подкрепа се предоставя за новосъздадени и съществуващи предприятия за инвестиции в материални и/или нематериални активи подобряващи цялостната дейност на предприятията;
- Подмярка 6.4. Подкрепа за инвестиции в установяването и развитието на неселскостопански дейности. Предоставя се подпомагане за инвестиции в неземеделски дейности, които са насочени към: Развитие на туризъм (изграждане и обновяване на туристически обекти и развитие на туристически услуги), производство или продажба на продукти, развитие на услуги във всички сектори, производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление, развитие на занаяти

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

(включително предоставяне на услуги, свързани с участието на посетители в занаятчийски дейности) и други неземеделски дейности;

- Подмярка 7.2.** Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура, изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална инфраструктура за предоставяне на услуги, които не са част от процеса на деинституционализация на деца или възрастни, включително транспортни средства, реконструкция и/или ремонт на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура, изграждане, реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот, вкл. мобилни такива, вкл. и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони;
- Подмярка 7.5.** Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа инфраструктура. Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за следните допустими за подпомагане дейности по подмярката: изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на туристически информационни центрове, изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на посетителските центрове за представяне и експониране на местното природно и културно наследство, изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на центровете за изкуство и занаяти с туристическа цел, изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристически атракции, които са свързани с местното природно, културно и/или историческо наследство и предоставящи услуги с познавателна или образователна цел, изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристическа инфраструктура (информационни табели и пътепоказатели за туристическите места и маршрути, съоръжения за безопасност, вело алеи и туристически пътеки);
- Подмярка 7.6.** Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и на културното и природното наследство на селата.

В рамките на тази подмярка се предоставя безвъзмездна финансова помощ за дейности за възстановяване, реставрация, ремонт и/или реконструкция на сгради с религиозно значение, в това число и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства.

МИГ може да надгради постигнатите цели в предишната изпълнена Стратегия за местно развитие със следните нови цели:

- Ефективно социалното приобщаване, намаляване на бедността и устойчиво икономическото развитие на територията на общините Лясковец и Стражица;**
- Развитие на жизнеспособно земеделие, конкурентно селско стопанство и насърчаване на новаторски селскостопански технологии, преработване и пазарна реализация на селскостопански продукти;**

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

- Развитие и стимулиране на предприемачество и устойчив бизнес;
- Развитие на динамична жизнена среда и подобряване качеството на живот, чрез развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес;
- Развитие на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията, като основа за териториално развитие;
- Развитие на териториална идентичност, маркетинг и марки на база на специфичния териториален потенциал и продукти от местен характер.

4.3. Капацитет на МИГ за прилагане на Мултифондова стратегия за местно развитие за периода 2016 г. – 2020 г.:

Прилагането на подхода BOMP се извършва чрез интегрирани и многосекторни стратегии за BOMP, основани на характеристиките на конкретната територия и разработени въз основа на местните потребности и потенциал, в съответствие с политиките на национално, регионално и местно ниво, включително и с политиките по десегрегация и деинституционализация.

BOMP получава подкрепа от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), чрез ПРСР 2014 - 2020 г. и може да получи подкрепа и от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд (ЕСФ) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР) чрез:

- Оперативна програма „Околна среда“ за периода 2014 - 2020 г. (ОПОС);
- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за периода 2014 - 2020 г. (ОПРЧР);
- Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ за периода 2014 - 2020 г. (ОПИК);
- Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ за периода 2014 - 2020 г. (ОПНОИР);
- Програмата за морско дело и рибарство за периода 2014 - 2020 г. (ПМДР).

Финансовата помощ е безвъзмездна и е предназначена за дейности, които допринасят за постигане на целите на подхода BOMP⁵:

- Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността;
- Интегриран подход към околната среда, чрез съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, включително дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство;
- Фокусиране върху иновациите, чрез насърчаване на въвеждането им в практиката;

⁵ Наредба 22/14.12.2015г. на МЗХ и Информационен материал „Общата селскостопанска политика на Европейския съюз 2014 – 2020“, Економедия

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони

- Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила;
- Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително, чрез диверсификация, алтернативни дейности и устойчиво производство на аквакултури;
- Подобряване на качеството на образованието и повишаване квалификацията на населението.

Заданието си поставя следните задачи:

- ↔ Да се формират мнения и обосновани заключения, които да послужат за вземане на решение относно избора за разработване на Еднофондова или Многофондова стратегия за местно развитие.
- ↔ Да се анализират и оценят нуждите и потенциала за развитие на територията по подхода Водено от общностите местно развитие.
- ↔ Да се създадат база данни с характеристики на територията на МИГ.
- ↔ Да се анализира готовността на заинтересованите страни и сектори на територията на МИГ за прилагане на Мултифондова стратегия за местно развитие.
- ↔ Да се направи оценка на ресурсите за социални иновации и конкурентоспособност.

Мултифондовата стратегия на МИГ „Лясковец – Стражица” в зависимост от местния потенциал и оценените местни ресурси може да допринася за постигане на специфичните за всяка програма цели, а именно:

➤ По отношение на ЕЗФРСР:

- а) развитие и стимулиране на предприемачество и устойчив бизнес;
- б) развитие на динамична жизнена среда и подобряване качеството на живот, чрез развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес;
- в) развитие на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията, като основа за териториално развитие;
- г) развитие на териториална идентичност, маркетинг и марки на база на специфичния териториален потенциал и продукти от местен характер.

➤ По отношение на ОПИК:

- а) инвестиции за повишаване на капацитета на МСП за пазарно развитие, производителността на труда и намаляване на енергоемкостта и ресурсоемкостта на производството на тези територии;
- б) насърчаване на иновационната активност, разработването и внедряването на иновации от

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

и на тези територии, както и насърчаване на частните инвестиции в научни изследвания и иновации;

в) подобряване на достъпа до финансиране на МСП и насърчаване създаването на нови устойчиви предприятия, които да осигуряват заетост на местното население и възможности за повишаване на доходите му.

По отношение на ПМДР:

а) добавяне на стойност, създаване на работни места, привличане на младите хора и насърчаване на иновациите на всички етапи от веригата за доставка на продукти от риболов и аквакултури;

б) подпомагане на диверсификацията в рамките на риболова с търговска цел или извън него, ученето през целия живот и създаването на работни места в райони за рибарство и аквакултури;

в) подобряване и използване на екологичните дадености на районите за рибарство и аквакултури, включително операции за смекчаване на въздействието от изменението на климата;

г) насърчаване на социалното благополучие и културното наследство в районите за рибарство и аквакултури, включително рибарството, аквакултурите и морското културно наследство;

д) засилване на ролята на рибарските общности в местното развитие и управлението на местните ресурси в областта на рибарството и морските дейности.

По отношение на ОПОС 2014 г. - 2020 г. - подобряване и поддържане на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000.

По отношение на ОПРЧР:

а) преодоляване на силно изразени негативни процеси в обхванатите територии по отношение на пазара на труда и социалното включване;

б) устойчива и качествена заетост за уязвими групи;

в) мобилност на работната сила, както и повишаване квалификацията на населението за по-голямо съответствие на уменията на търсещите работа с нуждите на бизнеса;

г) подобряване качеството на работните места и квалификацията и уменията на заетите;

д) подобряване достъпа до социални услуги на различни групи социално изключени или в риск от социално изключване лица.

По отношение на ОПНОИР:

а) повишаване на качеството на училищното образование в малките населени места;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони**

- б) подобряване на достъпа до училищно образование в малките населени места;
- в) намаляване броя на необхванатите от образователната система, на отпадащите от училище и на ранно/преждевременно напусналите училище.

✚ За една територия се одобрява една стратегия за ВОМР, подкрепена от повече от един фонд, като включването на мерки, финансирани от ЕЗФРСР в нея е задължително.

Максималният размер на общия публичен принос в бюджета на една стратегия за ВОМР от:

- ✚ Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. е в размер до левовата равностойност на:
 - а) 1 000 000 евро, когато МИГ обхваща територия с население от 10 000 до 15 000 жители (включително);
 - б) 1 500 000 евро, когато МИГ обхваща територия с по-голямо население от посоченото в б. „а“.
 - в) 50 000 евро, когато стратегията за ВОМР се прилага от МИРГ.

- ✚ Програмата за морско дело и рибарство е в размер до левовата равностойност на:
 - а) 1 500 000 евро, когато стратегията за ВОМР се прилага от МИРГ и е подкрепена от ЕФМДР и от един или повече от посочените в чл. 2, ал. 2 от фондове;
 - б) 50 000 евро, когато стратегията за ВОМР се прилага от МИГ.

✚ Оперативна програма „развитие на човешките ресурси“ е в размер до левовата равностойност на 760 000 евро.

- ✚ Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ е в размер до левовата равностойност на:
 - а) 500 000 евро, когато МИГ обхваща територия с население от 10 000 до 15 000 жители;
 - б) 1 000 000 евро, когато МИГ обхваща територия с население от 15 001 до 45 000 жители включително;
 - в) 1 500 000 евро, когато МИГ обхваща територия с над посоченото в б. „б“ население.

✚ Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ е в размер до левовата равностойност на 500 000 евро.

✚ Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г. е в размер до левовата равностойност на 60 евро за 1 хектар при изпълнение на консервационни мерки, съгласно

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

Националната приоритетна рамка за действие по НАТУРА 2000. Максималният размер на финансиране на една стратегия се определя в зависимост от размера на територията от мрежата НАТУРА 2000, за която се предвиждат инвестиционни дейности.

ВОМР е метод за включване на партньори на местно равнище, включително на гражданското общество и местните икономически участници в разработването и прилагането на местни интегрирани стратегии, които помагат на своите региони и спомагат за преход към по-устойчиво бъдеще. Той може да бъде изключително мощен инструмент, особено по време на криза, който да покаже на местните общности, че могат да предприемат конкретни стъпки към форми на икономическо развитие, които са по-интелигентни, по-устойчиви и по-приобщаващи в съответствие със стратегията Европа 2020.

Ключовите елементи на ВОМР, които добавят стойност, са:

- участието, консултирането и сътрудничеството на местното население и на всички публични и частни участници;
- постигането на съответствие на стратегията за местно развитие със специфичните потребности на територията;
- силното влияние върху сътрудничеството на много равнища и между секторите;
- използването на стабилните опит и познания за местните условия, съчетан с капацитет за иновации на местните общности;
- интегрираният, многосекторен подход, включващ определени на място действия и резултати, гъвкав и стратегически подход.

Местното развитие, водено от общността е:

- Фокусирано върху конкретни под регионални територии;
- Водено от местни групи за действие, съставени от представители на публичния и частния местен социо-икономически интерес, като на ниво вземане на решения нито публичният сектор, съгласно определението в националните правила, нито която и да било от групите, представляващи конкретните заинтересовани страни, представлява повече от 49 % от правата на глас;
- Се извършва, чрез интегрирани и многосекторни стратегии за местно развитие, основани на характеристиките на района;
- Разработено, като се имат предвид местните потребности и потенциал, и включва иновативни характеристики в местния контекст, изграждане на мрежи и където е целесъобразно - сътрудничество.

В местния контекст ВОМР генерира нови начини на мислене и действие - нови пазари, нови продукти, услуги, методи на работа и социални иновации, като акцентира върху иновации при изграждане на мрежи и мобилизиране на социалния капитал. Основна отличителна страна е, че местните заинтересовани лица и общности се учат едни от други и намират съюзници за укрепване на позициите им в икономиката.

Основната обосновка за използване на ВОМР е, че тези принципи подобряват резултатите, постигнати от традиционните, централизирани подходи отгоре-надолу. Освен това, ВОМР не трябва да се разглежда като конкуренция или противоречие на подходи отгоре-надолу на националните, регионалните или местните власти, а по-скоро като инструмент, който взаимодейства с тях, за да се постигнат по-добри общи резултати.

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

Основните предимства на подхода отдолу-нагоре, са следните:

- Местните участници имат по-добро познаване за местните предизвикателства, на които трябва да се обърне внимание и за наличните ресурси и възможности;
- Затова са в състояние да мобилизират местни ресурси за процеса на развитие по начин, който не може да се осъществи с подходи отгоре-надолу;
- Това дава на местните участници по-голямо чувство за отговорност и ангажираност към проектите, което им позволява да се възползват направят най-добре от местните активи;
- Въпреки това, подходът на водене от общността може да бъде ефективен, само ако развива на доверие между участниците и се поддържа от трайни местни структури с необходимия опит и експертни знания.

Една от основните поуки от миналия опит е, че няма смисъл да се използва ВОМР, освен ако са налице предимствата, посочени по-горе и може да се очаква да се генерират конкретни резултати. В същото време, делегирането на определени функции на местни партньорства е свързано също с определени разходи и рискове.

В доклад на Сметната палата относно ЛИДЕР се твърди, че системата за управление и доставка трябва да бъде организирана по начин, който засилва добавената стойност на подхода отдолу-нагоре, като в същото време запазва на разходите и рисковете на приемливи нива.

РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони

IV. ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЕДНОФОНДОВА СТРАТЕГИЯ ЗА МЕСТНО РАЗВИТИЕ

МИГ „Лясковец – Стражица“ през изминалия програмен период е приложил успешно Еднофондова Стратегия за местно развитие, финансирана само със средства от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони в размер на 4 000 000 лева, от които инвестиции към бенефициенти в размер на 3 000 096 лева.⁶

Ако МИГ избере да прилага Еднофондова Стратегия за местно развитие, тя трябва да е ориентирана към социално-икономическия профил на територията на МИГ, съобразена с нуждите и очакванията на местната общност и подготовката на отделните сектори за включване като заинтересовани страни.⁷

При еднофондовата Стратегия за местно развитие, МИГ ще използва средства в размер на 1 500 000 евро от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, чрез ПРСР 2014-2020 г.

В Еднофондовата Стратегия за местно развитие, МИГ следва да заложи цели и приоритети, свързани с някои от следните целите на подхода BOMP:

1. Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността.
2. Интегриран подход към околната среда чрез съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, включително дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство.
3. Фокусиране върху иновациите чрез насърчаване на въвеждането им в практиката.
4. Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила.
5. Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация, алтернативни дейности и устойчиво производство на аквакултури.
6. Подобряване на качеството на образованието и повишаване квалификацията на населението.

Специфичните цели на Стратегията за местно развитие следва да доведат до постигане и на някои от специфичните по отношение на ЕЗФРСР:

- развитие и стимулиране на предприемачество и устойчив бизнес;
- развитие на динамична жизнена среда и подобряване качеството на живот чрез развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес;
- развитие на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията, като основа за териториално развитие;
- развитие на териториална идентичност, маркетинг и марки на база на специфичния териториален потенциал и продукти от местен характер.

⁶ По данни на МИГ

⁷ Наредба 22/15.12.2015г. на МЗХ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

В Еднофондовата Стратегия за местно развитие, МИГ следва да включи следните мерки за заинтересовани страни.

1. За публични бенефициенти и граждански сектор:

Мярка 7. Основни услуги и обновяване на селата в селските райони:

Подмярка 7.2. Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура.

Подмярка 7.5. Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдых, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура.

Подмярка 7.6. Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата.

Трите подмерки следва да са ориентирани към отговор на местните потребности. За покриване на местните потребности МИГ ще отваря приеми за бенефициенти, допустими за кандидатстване към Стратегията за местно развитие.

2. За частни бенефициенти и сектора на селското стопанство:

Подмярка 4.1. „Инвестиции в земеделски стопанства”.

Подмярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти”.

Подмярка 6.4. „Подкрепа за инвестиции в установяването и развитието на неселскостопански дейности”.

Еднофондовата Стратегия за местно развитие ще съдържа минимум от 6 мерки, покриващи всички заинтересовани страни от трите сектора на територията на МИГ.

3. Прилагане на Стратегия за местно развитие като инструмент на подхода Водено от общностите местно развитие⁸.

Подмярка 19.2. Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие:

- Бенефициенти - Местни групи за действие, местни заинтересовани лица с проекти към стратегията за водено от общностите местно развитие;

- Условия за допустимост - Бенефициентите по подмярката са с постоянен адрес или седалище на територията на МИГ;

- Проектите се изпълняват на територията на МИГ;

- Операциите трябва да бъдат в съответствие с приоритетите, предвидени за ВОМР в Споразумението за партньорство и Регламент (ЕС) № 1305/2013 г., както и да допринасят за постигането на целите на СМР.

За изпълнението на стратегиите за водено от общностите местно развитие, местните инициативни групи могат да прилагат мерки, избрани в ПРСР, мерки по Регламент (ЕС) № 1305/2013 и мерки, извън обхвата на мерките от Регламент (ЕС) № 1305/2013, но съответстващи на условията по него, както и операции, допустими съгласно условията и

⁸ Споразумение за партньорство на РБ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

изискванията по ЕФРР, ЕСФ и ЕФМДР.

При избор на мерки, включени в Регламент (ЕС) № 1305/2013 и избрани в ПРСР МИГ може да определи условия, различни от програмата, но отговарящи на изискванията на регламента.

При избор на мерки, извън обхвата на Регламент (ЕС) № 1305/2013, както и такива, отговарящи на правилата по европейските структурни и инвестиционни фондове, мерките трябва да допринасят за постигането на приоритетите на ПРСР и/или съответната оперативна програма, както и на стратегията за водено от общностите местно развитие.

В стратегиите за водено от общностите местно развитие няма да се включват мерки от ПРСР, предвиждащи фиксирани плащания и мерки, свързани със схеми за плащания на площ, в т. ч. мярка 6. „Развитие на стопанства и предприятия”, включваща подмерки 6.1. „Стартова помощ за млади земеделски производители”, 6.2. „Стартова помощ за неземеделски дейности” и 6.3. „Стартова помощ за развитие на малки стопанства”.

Местните инициативни групи не са допустими бенефициенти по мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони” от ПРСР на национално ниво, но мярката може да бъде включена в стратегиите за водено от общностите местно развитие и МИГ, могат да са допустим бенефициент по нея.

Местните инициативни групи не са допустими бенефициенти по мярка 16 „Сътрудничество” от ПРСР.

- **Допустими дейности** - Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие.

- **Условия за избор** - Операциите са в съответствие с Регламент (ЕС) за ЕЗФРСР, а в случай на мерки от стратегията, извън обхвата на Регламент (ЕС) относно ЕЗФРСР, избраните дейности допринасят за постигането на приоритетите на ПРСР и на съответната стратегия за водено от общностите местно развитие.

- **Максималната стойност** на допустимите разходи за един проект, подпомаган по стратегията за водено от общностите местно развитие не може да надвишава левовата равностойност на 200 000 евро.

- **Допустими разходи** - Инвестиционни разходи съгласно чл. 45 от Регламент (ЕС) № 1305/2013. Други допустими разходи, свързани с изпълнението на операции съгласно разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1305/2013 и приоритетите на стратегията за водено от общностите местно развитие.

- **Когато в СМР се предвижда финансиране на дейности** по повече от един фонд, допустими са разходи, определени в съответната програма.

- **Изборът на проекти** от МИГ следва да се основава на документирана оценка, която показва обосновааност и безпристрастност на решението по отношение на приложимите критерии за съответствие.

- **Изборът следва да е публичен** (например: чрез публикуване на протоколите от заседанията за избор на проекти на сайта на МИГ, на информационни табели, информация чрез местни медии и др.).

- **Интензитет на помощта** - До 100% в зависимост от конкретните дейности и мерките,

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

по които се финансират проектите към стратегиите и приложимия режим на държавна помощ.

- Местните инициативни групи имат възможност да предлагат различен от определения в ПРСР интензитет по мерките в тяхната стратегия. Интензитетът не може превишава определения в Регламент (ЕС) № 1305/2013 за съответната мярка.

- За мерки от стратегията, които не са включени в ПРСР, но са част от Регламент (ЕС) № 1305/2013, интензитетът е в съответствие с определения за конкретната мярка в Регламента.

- При определяне на по-голям интензитет, следва да се вземат предвид следните критерии: общ интерес, вид на бенефициента, обществен достъп до резултатите от операцията, иновативни характеристики на проекта на местно ниво и наличния бюджет.

- За мерки от стратегията, които не са включени в ПРСР и не са част от Регламент (ЕС) № 1305/2013, интензитетът се определя в зависимост от бенефициента (публично или частно лице), вида на инвестициите по проекта (генериращ или негенериращ приходи) и ползата за местната общност.

- **Суми и размер на помощта** - За местните инициативни групи с население до 15 000 жители (включително) е предвиден максимален бюджет за изпълнение на проекти по стратегиите за местно развитие, финансирани по ЕЗФРСР, в размер до левовата равностойност на 1 000 000 евро (общо за стратегията вкл. с текущите разходи и разходи за популяризиране 1 333 333 евро), а за групи с по-голямо население – до левовата равностойност на 1 500 000 евро (общо за стратегията вкл. с текущите разходи и разходи за популяризиране 2 000 000 евро). Приносът на ЕФРР, ЕСФ и ЕФМДР към стратегиите за местно развитие е определен в нормативния акт за координацията на подхода BOMP.

- Максималната стойност на допустимите разходи за един проект, подпомаган от ЕЗФРСР по стратегията за водено от общностите местно развитие не може да надвишава левовата равностойност на 200 000 евро.

- Максималната стойност на допустимите разходи и интензитета на помощта за проект, финансиран от фонд, различен от ЕЗФРСР е определена в съответната програма.

- Максималната стойност и интензитета на помощта за проект, финансиран по повече от един фонд (интегриран проект) е определен в нормативния акт за координация и прилагане на подхода BOMP.

Съгласно Споразумението за партньорство на Република България, „Водено от общностите местно развитие” (BOMP) е един от подходите за интегрирано териториално развитие на страната за периода 2014 г. – 2020 г.

BOMP е подход, насочен към създаване на заетост, чрез използване на местния потенциал. Чрез подхода се цели подобряване качеството на живот и неизоставане в развитието на местните общности в селските и рибарските райони, както и в териториите със специфични характеристики, посочени в Националната концепция за пространствено развитие.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони**

**V. ГОТОВНОСТ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И СЕКТОРИ
НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ ЗА ПРИЛАГАНЕ
НА МУЛТИФОНДОВА СТРАТЕГИЯ ЗА МЕСТНО РАЗВИТИЕ.**

**✦ Готовност на заинтересованите страни - бенефициенти на МИГ от изпълнената
Еднофондова Стратегия за местно развитие:**

1. Заинтересованост от сектора на селското стопанство.

Чрез своята еднофондова Стратегия за местно развитие МИГ „Лясковец – Стражица” е одобрила и договорила 16 проекта по Мярка 121 „Модернизиране на земеделските стопанства” на 16 бенефициента, които са изпълнили успешно предвидените инвестиции.

Проектите са предимно за дребно габаритна земеделска техника, закупуване на селскостопански инвентар, дейности за оптимизиране на производствения процес в земеделското стопанство, въвеждане на нови процеси и технологии и др.

С реализацията на тези 16 инвестиционни проекта, МИГ е допринесъл за повишаване на конкурентоспособността на земеделските стопанства на своята територия, вкл. и чрез модернизиране на процесите в животновъдството и земеделието, допринасящи за опазване на околната среда от замърсяване.

Стойността на всеки от проектите е била в размер до 200 000 лева, като получателите на помощта са осигурили съфинансиране, което им позволи успешно изпълнение на всеки от проектите.

При извършено интервю с 16-те бенефициента на МИГ, те остават заинтересовани страни и имат намерение да разработват и внасят нови проекти към Стратегията за местно развитие, като проектите ще надграждат и допълват резултатите, постигнати в предишния програмен период.

На територията на МИГ има регистрирани над 400 земеделски производители и стопанства, като 170 от тях са на територията на община Лясковец и главно в селата: с. Джулюница, с. Козаревец и с. Мерданя.

Земеделските стопанства отглеждат предимно зърнени култури, зеленчуци и лозя. Малък е дела на животновъдите и пчеларите.

Преброяването на земеделските стопанства през 2010 г. дава възможност за бъде съставен профил на структурата на земеделските стопанства в община Лясковец.⁹

Данните показват, че основния дял земеделски стопанства в общината обработват под 10 дка земя (средно под 3 дка), 34 земеделски стопанства обработват между 10 и 20 дка, 59 стопанства обработват между 20 и 100 дка (средно 43 дка), 30 стопанства обработват между 100 и 500 дка (средно 234 дка) и 29 земеделски стопанства обработват по над 500 дка.

Общата площ на земеделските земи в държавния поземлен фонд (ДПФ) през 2013 г. в община Лясковец е 3 268,49 дка, от които предоставени за ползване са 2 601,98 дка, а свободните земеделски земи са 650 дка. Основните видове култури, отглеждани на територията на общината през 2013 г. са пшеница, слънчоглед, царевица и ечемик. Площите с пшеница

⁹ По данни на Община Лясковец

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

нарастват с 15,7% за периода 2011 г. – 2013 г. и през 2013 г. достигат 34 632 дка. Нарастват и площите, засети с ечемик и царевица.

На територията на община Лясковец се отглеждат говеда, овци, кози, свине и птици. За периода 2011 г. – 2013 г. значително нарастване им в броя на отглежданите овце (51%) и свине (55,8%). В общината се отглеждат и 2 230 пчелни семейства (2013 г.).

В община Лясковец няма регистрирани лицензирани млеко и месопреработвателни предприятия.

По-различна е структурата на селското стопанство на територията на община Стражица.¹⁰

Преобладаващият дял от обработваемите земеделски земи се заема от зърнените и маслодайните култури. По данни на ОС „Земеделие“ за 2013 г. лидерското място в растениевъдните площи се споделя между пшеницата (65,631 дка) и слънчогледа (68,225 дка), като размера на общите декари със слънчоглед бележи ръст от 39% през 2013 г. спрямо 2009 г. Царевицата е трета, по заета площ, култура, която за 2013 г. възлиза на 19,788 дка, бележейки ръст от 187% спрямо 2009 г. Нарастването на дела на отглеждани култури, различни от традиционната, която за района е пшеницата, показва неусвоен потенциал на растениевъдството, който следва целенасочено да се насърчава с подходящи пакети от стимули. Населените места, специализирани в отглеждането на цитираните култури, са гр. Стражица и селата Виноград, Камен и Сушица.

По данни на ОС „Земеделие“ от отглежданите зеленчуци най-голям е делът на пипера (101,22 дка), следван от лук (68 дка) и картофи (44,587 дка). Отглеждат се също така тикви, фасул, дини, захарно цвекло, домати, краставици и др. По отношение на плодовете и площите с трайни насаждения, най-много преобладават орехи (757,52), следвани от винени лозя (376,367 дка), сливи (86,012 дка), лешници (77,722 дка), ябълки (15 дка), череши (13,5 дка). Характерна особеност за разглежданите отрасли е, че те се концентрират в малки стопанства и са преобладаващо за лични нужди. Значителна част от зеленчукопроизводителите са съсредоточени в селата: с. Кесарево и с. Бряговица. Има две новосъздадени лозови масиви с промишлени цели – една в гр. Стражица и една в с. Камен. Овощните и зеленчукови площи са с предимно разпокъсана собственост, поради което не успяват да привлекат инвеститори.

С неусвоен потенциал, или по-скоро с необходимост от възстановяване на затихнали традиции, са зеленчукопроизводството, овощарството и лозарството.

Положително влияние върху развитието на растениевъдния отрасъл би могло да окаже рекултивирането на териториите с трайни насаждения. Засяването на пустеещите земи с етерично маслени култури или превръщането им в пасища, чрез засяване на тревни смеси също би повишило производителността и ефективността на селскостопанския сектор в общинската икономика.

За разлика от растениевъдството, през последните години животновъдството изстрада редица негативни последици от непоследователната и неподкрепяща неговото развитие държавна политика - раздробяване на животновъдните стопанства, рязко намаляване броя на животните, затруднено ветеринарно обслужване, липса на пазари с ясна и прогнозна ценова политика и механизми за взаимноизгодно договаряне на цените, което води до ниска изкупна

¹⁰ По данни на Община Стражица

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

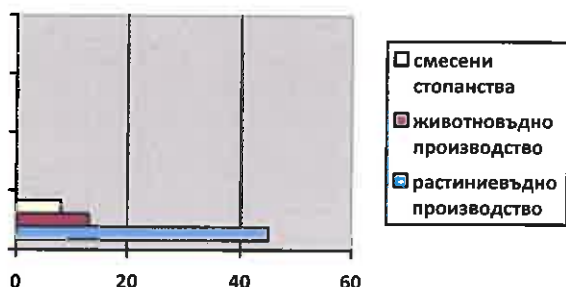
цена на продукцията, а оттук се намалява нейното качество и конкурентноспособност.

Преобладават малките животновъдни стопанства чийто собственици все още отглеждат своите животни в семейно-битова среда и тяхната продукция се използва предимно за задоволяване на лични нужди.

Следователно, както в по-голямата част от страна, така и на територията на община Стражица животновъдството е с ограничен обхват на развитие - доминират птиците (901 000 бр.), следвани от овце (5823 бр.), но техният брой намалява с 30% спрямо 2009 г., свине (3522 бр.), кози (2582 бр.) и говеда (2250 бр.).

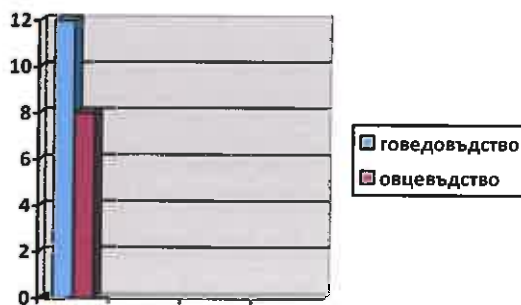
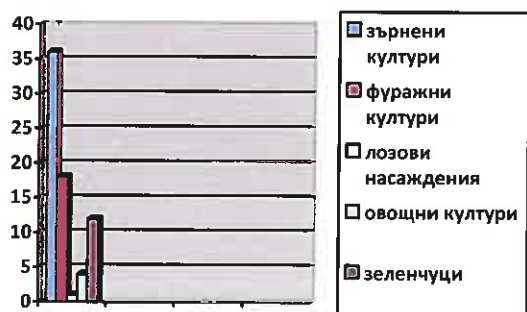
Резултати от анкетно проучване сред заинтересовани страни от сектора на селското стопанство на територията на МИГ:

- Общ брой на анкетираните представители на селското стопанство: 65 броя.
- 53% от анкетираните са регистрирани като земеделски производители, 47% са по търговския закон или закона за кооперациите.
- Производствена насоченост е стопанството?

На територията на МИГ преобладават растениевъдните земеделски стопанства. Сравнително по-малък дял са животновъдните и стопанствата от смесен тип.

- Профил на земеделските стопанства, участвали в проучването:

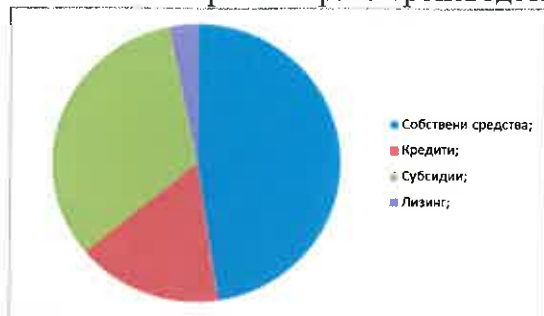
- 55% от анкетираните земеделски стопани се занимават с производство на зърнени култури.
- 28% отглеждат традиционните за територията на МИГ зеленчуци.

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

- Изключително ограничен е броят на стопаните, отглеждащи лозови и овощни масиви, както и броят на анкетираните, занимаващи се с животновъдство.

- Начин финансиране производството:

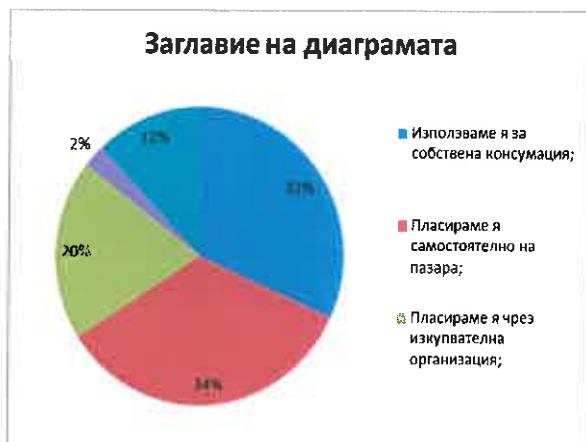
Със собствени средства се справят 92% от анкетираните стопани.

Кредити за подпомагане са използвали 38 %

Субсидии получават 69%

Техника на лизинг изплащат в момента 6 %

- Начин за реализация на произведената продукция:

32% от произведената продукция земеделските стопани използват за разпределение в собственото стопанство и собствено задоволяване.

20 % пласират продукцията чрез изкупвателна организация.

34 % пласират самостоятелно продукцията на пазара и тържища, както и чрез директна търговия на територията на МИГ. Едва 12% пласират произведеното посредством договор с преработвателно предприятие.

- Основни проблеми при реализацията на произведената продукция:

78% от проучените лица заявяват, че основен проблем за изкупуване на произведената продукция са ниските изкупни цени, като дори получаваните субсидии не успяват в пълна степен да компенсират разликата и загубата на стопанството.

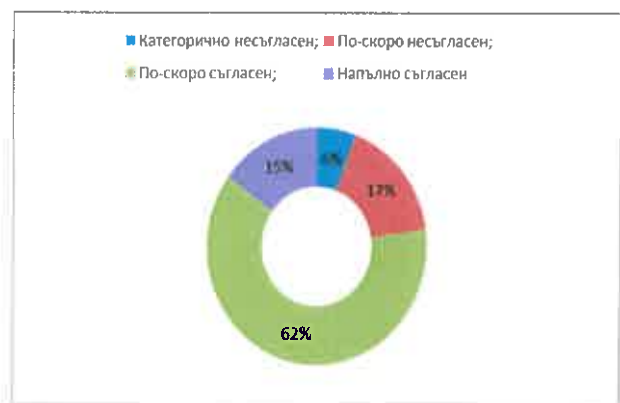
2 % от анкетираните определят като основен проблем при реализация на собствената продукция неспазването на сроковете по договорите за изкупуване.

Едва 13 % не срещат проблеми с реализация на произведеното.

- Проследяемост на екологичното състояние на поземлените ресурси.
- В стопанството се спазват всички основни санитарно хигиенни изисквания.
- Запознатост с екологичното законодателство в областта на производството.
- По изгодно е плащането на глоби и санкции, отколкото изграждане на пречиствателни съоръжения.

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

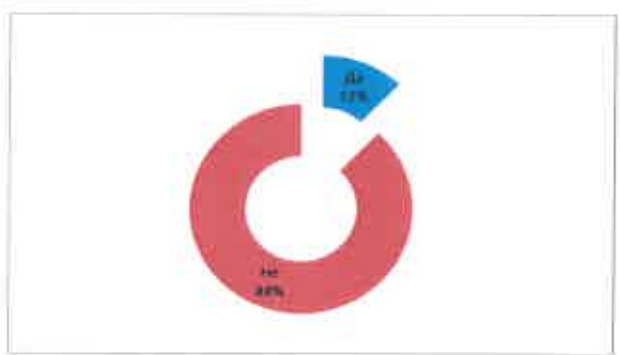

62 % от анкетираните земеделски стопанин по-скоро са съгласни и одобряват прилагането на твърденията.

17% по-скоро не са съгласни.

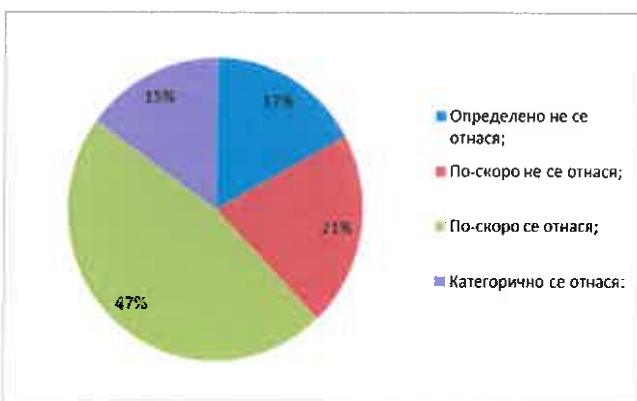
15% изобщо не са съгласни в стопанствата да се проследява екологичното състояние на поземлените ресурси, да се спазват всички хигиенни изисквания, не са запознати с екологичното законодателство, по-изгодно им е да плащат глоби и санкции, отколкото да изграждат свои пречиствателни съоръжения.

- Наличие на изграденост на торища и ями за оборска тор в анкетираните земеделски стопанства:

88 % от проучените земеделски стопани заявяват, че нямат изградени ями и торища за оборски тор.

- В каква степен всяко от изброените предимства се отнася за анкетираните представители на селското стопанство:

47% от анкетираните смятат, че по-скоро всяко от посочените твърдения се отнася за собственото му стопанство.

17% са на мнение, че твърденията за стопанствата не се отнасят за тях и не ги приемат.

За 21% изброените твърдения по-скоро не се отнасят.

Превес сред анкетираните е мнението, че твърденията за стопанствата или не се отнасят за тях или се отразяват много слабо.

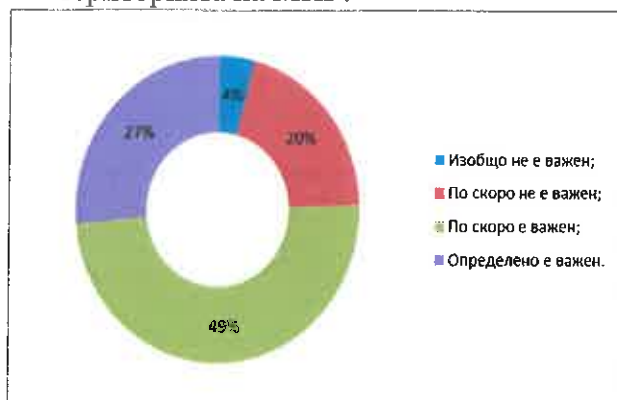
- По добро качество на произвежданата продукция.
- По ниски разходи за дейността.
- По добър имидж на стопанството.
- По висока квалификация на персонала.
- По високо качество на работа на персонала.

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

- Осъществява изследователска и развойна дейност.
- По ефективна комуникация.
- По добра дистрибуторска мрежа.
- Използва съвременни компютърни технологии.
- Въведени нови технологии за производство.
- По богат асортимент.
- По висок пазарен дял.
- Притежава повече информация за пазари, продукти, технологии и т.н.
- Затворен цикъл на производство.
- Въведени системи за управление на качеството (ISO и др.).
- Разработена и внедрена стратегия за развитие на стопанството.
- По добро сътрудничество с местната власт (вкл. с МИГ).

➤ Значение на изброените фактори за конкурентоспособността на селското стопанство на територията на МИГ:

49% са на мнение, че изброените фактори по-скоро са важни за земеделските стопанства, а за 27% определено са важни като условие за конкурентоспособност на стопанство. Над половината от анкетиранияте смятат, че наличието на изброените фактори ще гарантира конкурентоспособността на земеделското стопанство. Под 5% от запитаните смятат, че факторите не са важни за стопанството ми.

- Качество на произвеждани продукти/услуги.
- Общи и производствени разходи.
- Имидж на стопанството.
- Квалификацията на персонала.
- Качество на работа на персонала.
- Изследователска и развойна дейност.
- Ефективност на комуникацията.
- Дистрибуторска мрежа.
- Въвеждане на съвременни компютърни технологии.
- Въвеждане на нови технологии в производството.
- Продуктов асортимент.
- Пазарен дял.
- Информация за пазари, продукти и технологии.
- Преминаване към затворен цикъл на производство.
- Въвеждане на системи за управление на качеството (ISO и др.).
- Разработване и внедряване на стратегии за развитие на стопанството.
- Сътрудничество с местната власт (вкл. с МИГ).

➤ Доколко анкетиранияте заинтересовани страни планират изменение на производствения си капацитет през следващата година и в каква посока:

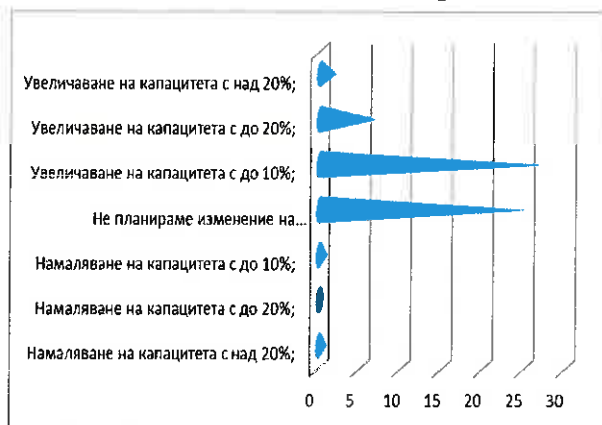

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

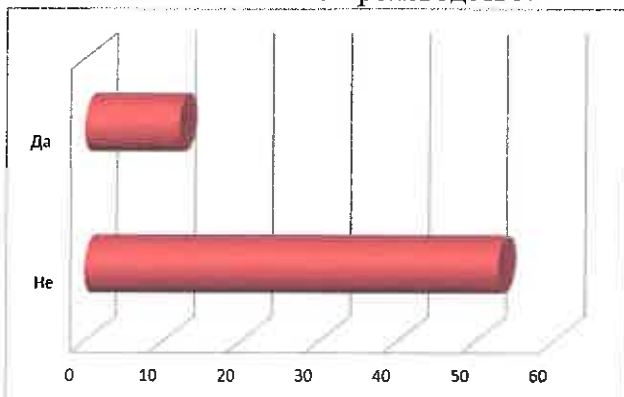
43% от анкетираните смятат да намалят капацитета на стопанството си с над 20%.

40% не планират изменение на земеделското стопанство в никаква посока.

13% ще намалят производствения капацитет на стопанството си с до 20%.

Едва 3% ще увеличат капацитета на стопанството с до 20% и само 1 % от анкетираните смятат да увеличат производствения капацитет с над 20% спрямо предходната година.

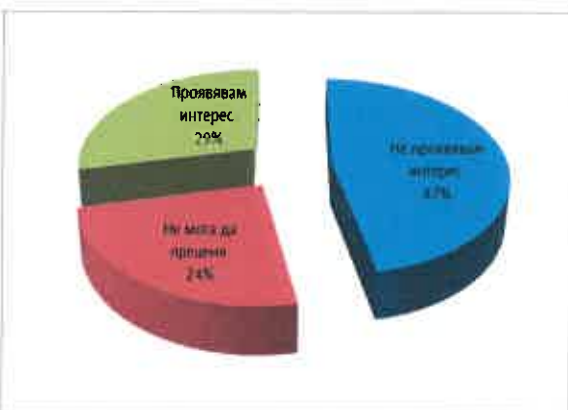
- Доколко анкетираните стопанства развиват други дейности, различни от селскостопанско производство:

82% от проучените стопанства не развиват други дейности, различни от селскостопанското производство.

18 % развиват различни дейности предимно в производство на ябълков сок, търговия с плодове и зеленчуци, производство на плодов сок.

- Индикиран интерес за развитие на неземеделски дейности от земеделските производители за следните дейности:

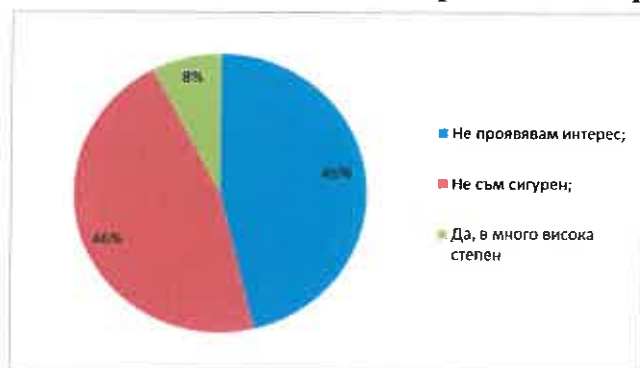
47% от проучените лица не проявяват интерес към развитие на неземеделски дейности, а 24% все още не могат да преценят или не са се ориентирали.

29% се интересуват от селски туризъм, културен туризъм, производство на хранителни продукти и/или напитки, производство на текстил и/или облекло, производство на енергия и компост, развитие на местни занаятчийски дейност, търговия с хранителни продукти, транспортна и/или логистична дейност, услуги за населението и др.

- Индикиран интерес за развитие на нетрадиционни селскостопански дейности:

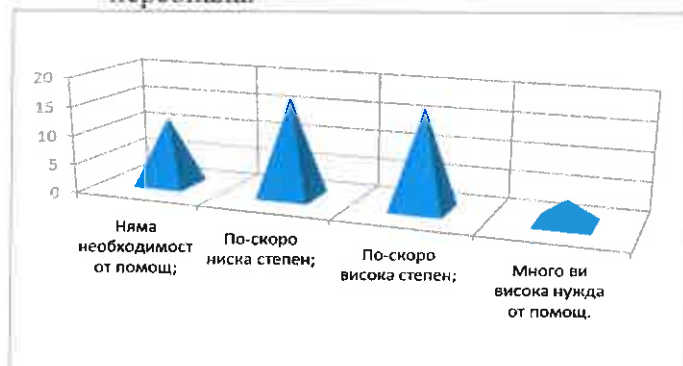
Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

Индикиран е изключително слаб интерес към развитие на нетрадиционни селскостопански дейности, едва 8% от анкетираните проявяват положително мнение.

46% не са сигурни дали искат да се занимават с такива дейности, а останалите 46 % заявяват категорично, че не проявяват никакъв интерес.

- Степен на необходимост от външна консултантска помощ на селското стопанство в следните направления и дейности: технически съвети, свързани с производството, маркетингови консултации, компютърно управление (на производствени процеси, складови дейности, доставки и др.), разработване на стратегия за управление, контрол по качеството и сертификация, изпълнение на изискванията, свързани с опазване на околната среда, информация за потенциала, риска и тенденциите на пазара, намиране на бизнес партньори, достъп до информация за различни финансови източници, разработване на проекти по Програмата за развитие на селските райони, обучение на персонала.

Според 26% от анкетираните в по-скоро ниска степен съществува нужда от консултантска помощ за различни дейности и по различни теми.

Според други 26% от анкетираните, тази помощ е необходима в по-скоро висока степен.

18% от проучените лица нямат нужда от никаква консултантска помощ за да развият своето стопанство.

- Сътрудничество на стопанството със следните институции:
- Асоциация на земеделските производители в България (АЗПБ).
 - Изпълнителна агенция по селекция и репродукция в животновъдството (ИАСРЖ).
 - Друго професионално сдружение.
 - Местна инициативна група (МИГ).
 - Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ).
 - Агенция за регионално развитие.
 - Университет.
 - Бизнес инкубатор.
 - Център за предприемачество.
 - Инвестиционен фонд.
 - Гаранционен фонд.
 - Център за повишаване на квалификацията.
 - Консултанционен център.
 - Център за трансфер на технологии.

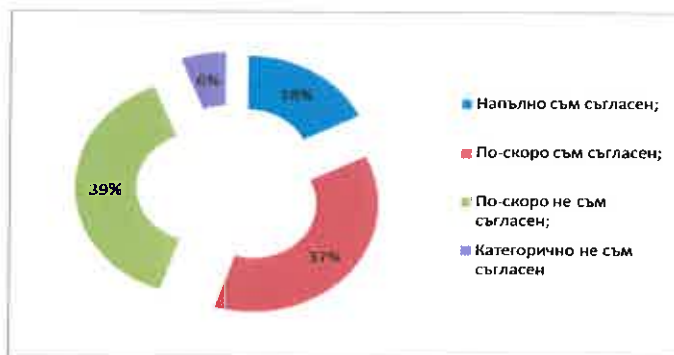

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

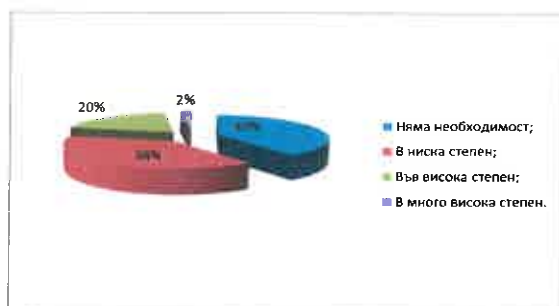
Половината от анкетираните земеделски производители и стопани декларират, че ползват инцидентно за сътрудничество и помощ изброените институции. 32% от запитаните посочват, че ползват постоянно и си сътрудничат с институциите. Само 18% от анкетираните никога не са си сътрудничили и не са подпомагани от институции.

- В каква степен сте съгласни (не сте съгласни) с посочените твърдения за институции, подкрепящи аграрния бизнес?
 - В тези институции липсват компетентни служители.
 - Служителите в тези институции не са заинтересовани от подпомагане и сътрудничество.
 - Помощта е насочена към ограничен брой фирми, отговарящи на определени условия.
 - Процедурите за сътрудничество са сложни.
 - Липсва разбиране за спецификата на дейността на отделните стопанства.
 - Достъпът до такива институции е труден.

18% от проучените лица напълно са съгласни с посочените твърдения за институции, които подкрепят аграрния сектор. 37 % по-скоро са съгласни, т.е. колебаят се дали да отразят положително или отрицателно твърденията, може би защото нямат достатъчно собствено мнение или наблюдение. 39% по-скоро не са склонни да подкрепят твърденията за институциите.

- Индикиран интерес към коопериране на стопанствата:
 - Селскостопански производители със същата производствена специализация.
 - Селскостопански производители с друга производствена специализация.
 - Доставчици на суровини и материали.
 - Изкупвателни организации.
 - Преработвателни предприятия.
 - Складови бази.
 - Занаятчийски и/или занаятчийски организации.

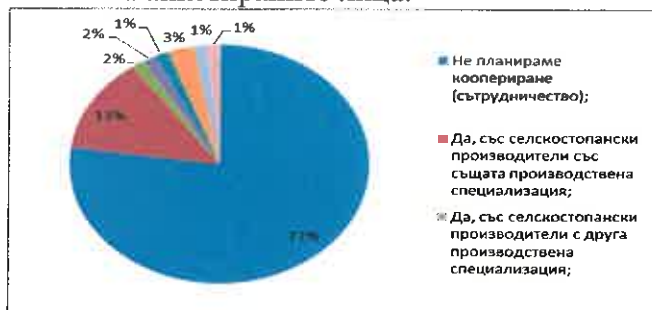

40% от анкетираните смятат, че нямат необходимост от коопериране на стопанството си в посочените сфери. 38% определят тази необходимост в съвсем ниска степен. За 20% от проучените стопани необходимостта от коопериране е във висока степен и полезност.

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

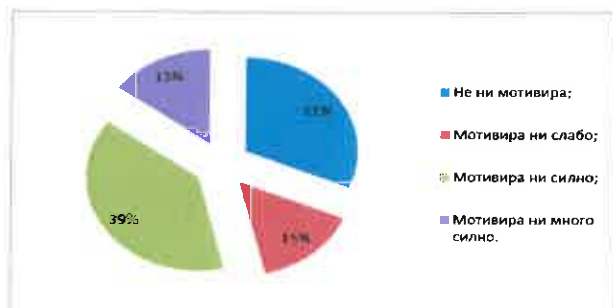
- План за коопериране (сътрудничество) с други производители през следващата година на анкетираните лица:

77% от анкетираните не планират коопериране и сътрудничество през следващата година.
2% смятат да се кооперират или да си сътрудничат със селскостопански производители с друга производствена специализация.
13% искат да се кооперират/да си сътрудничат със селскостопански производители със същата производствена специализация.

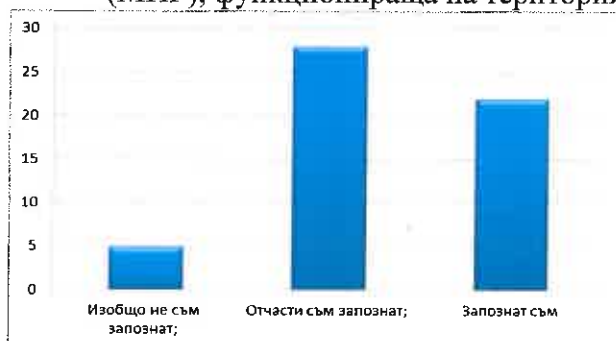
- В каква степен всяко от изброените предимства би мотивирало анкетираните за коопериране с други производители:

- Обмяна на опит в областта на производството.
- Услуги по съхранение на продукцията.
- Съвместно закупуване и/или използване на дълготрайни материални активи.
- Съвместно закупуване на производствени средства.
- Изкупуване и пласмент на произведената продукция.
- Преработка на продукцията.
- Съвместен маркетинг.

39% от анкетираните се мотивират силно от предимствата за коопериране с други производители.
31% не се мотивират в никаква степен да се кооперират ако им се предостави обмяна на опит, услуги за продукцията, съвместно закупуване на средства, съвместен маркетинг или преработка на продукцията.
15% от участниците в анкетата са мотивирани силно от възможностите, които дава кооперирането с други производители.

- Степен на запознатост със същността и функцията на местната инициативна група (МИГ), функционираща на територията на общините Лясковец и Стражица:

38% от анкетираните лица са запознати със същността и функцията на местната инициативна група (МИГ), функционираща на територията на общините Лясковец и Стражица.
47% заявяват, че са запознати само отчасти.
15% от участниците с анкетата изобщо не са запознати със същността и функцията на местната инициативна група.

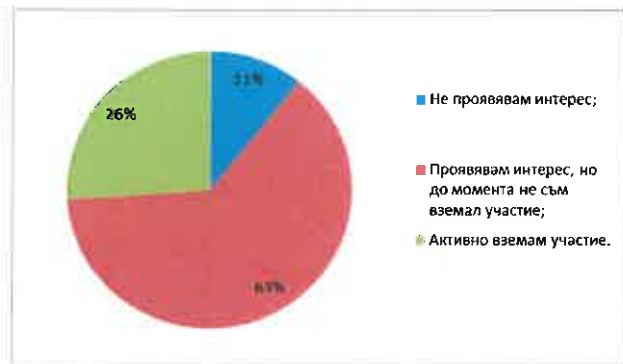
- Степен на съпричастност с дейността на МИГ, функционираща на територията на общините Лясковец и Стражица:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

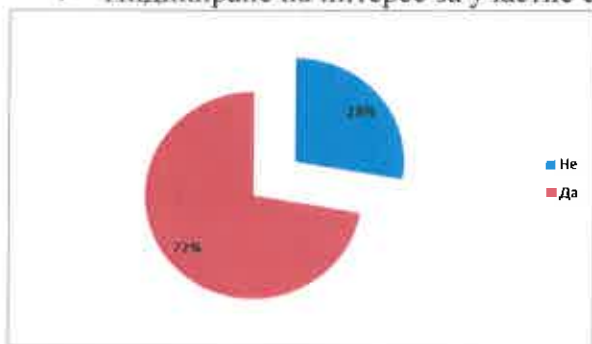
Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

63% от анкетираните лица проявяват интерес към дейността на МИГ, но до момента не са участвали в нея.
26% активно вземат участие и са сред бенефициентите по реализираната Стратегия за местно развитие на МИГ.

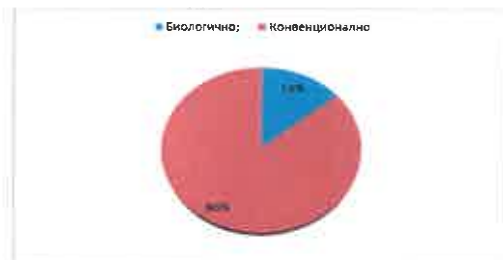
- Участие на анкетираните страни с проект по Програмата за развитие на селските райони (ПРСР):
 - 60% от анкетираните лица не са участвали с проект към Програма за развитие на селските райони.
 - 40% от запитаните са участвали с проект към МИГ и към ПРСР по мярка 121 и мярка 214.

➤ Индикиране на интерес за участие с проект към МИГ:

72 % от участниците в анкетата смятат да внесат проект за своите стопанства и производства към Стратегията за местно развитие на МИГ.

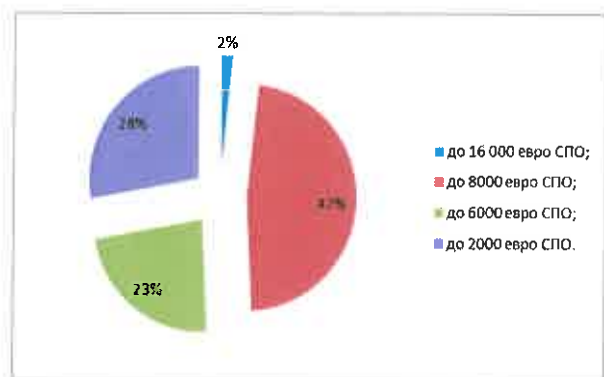
- Анкетираните посочват като заинтересованост следните мерки и интервенции:
 - Модернизиране на земеделските стопанства: 60% от анкетираните лица.
 - Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти: 9 % от анкетираните лица.
 - Първоначално залесяване на неземеделски земи: 3 % от анкетираните лица.
 - Разнообразяване към неземеделски дейности: 15 % от анкетираните лица.
 - Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия: 7 % от анкетираните лица.
- Вид на земеделското стопанство: 86% от стопанствата са конвенционални.

- Размер на анкетираните стопанства:

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

47 % от проучените стопанства са с размер до 8 000 евро СПО
28 % са с размер до 2000 евро СПО
23% имат размер на стопанствата до 6000 евро СПО
Само 2 % от анкетираните имат голям размер на стопанството в размер на до 16 000 евро

➤ Изводи и препоръки:

На територията на МИГ преобладават стопанствата, отглеждащи зърнени култури и растениевъдните земеделски стопанства. Сравнително по-малък дял са животновъдните и стопанствата от смесен тип.

Почти всички анкетираните земеделски производители са с размер на стопанството до 8 000 евро и се справят с осигуряване на инвестициите за стопанството със собствени средства. Не липсва и стопани, които имат кредити, но те са свързани главно с изпълнението на проекти към ПРСР 2007 г. – 2013 г. или изплащат лизингова техника.

Среден е дялът на стопаните, имащи опит с реализиране на проекти за модернизация на земеделското стопанство по ПРСР 2007 г. – 2013 г.

Голяма част от произведената продукция, земеделските стопани използват за разпределение в собственото стопанство и собствено задоволяване.

Не липсват и земеделски производители, които пласират продукцията, чрез изкупвателна организация. Преобладаваща част от производителите пласират самостоятелно продукцията на пазара и тържища, както и чрез директна търговия на територията на МИГ.

Съвсем малка част от производителите пласират произведеното посредством договор с преработвателно предприятие.

Като основен проблем за развитие на земеделието и селското стопанство на територията на МИГ се очертават:

- липса на регламенти, правила и механизми за изкупуване на произведената продукция;
- ниските изкупни цени на произведената продукция;

Земеделските стопанства на територията на МИГ проявяват интерес, подкрепят идеята и биха работили в бъдеще за осигуряване на по-добро качество на произвежданата продукция.

Те биха модернизирали своите стопанства за да намалят разходите за дейността. Не без значение е изграждането на по-добър имидж и по-висока квалификация на работещите в земеделието като сектор.

Земеделските стопани биха работили и за повишаване качеството на извършваната работа от персонала, за по-ефективна комуникация и по-добра дистрибуция на произведената продукция.

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

Важно е в бъдеще стопаните да работят за по-богат асортимент на произвежданата продукция, постигането на по-висок пазарен дял и постигане на затворен цикъл на производство.

Преобладаващата част от земеделските и животновъдните стопанства, участвали в анкетата нямат интерес към коопериране и сътрудничество.

Но все пак някои имат мотивация за коопериране и сътрудничество за обмяна на опит в областта на производството, услуги по съхранение на продукция, съвместно закупуване и/или използване на дълготрайни материални активи, съвместно закупуване на производствени средства, изкупуване и пласмент на произведената продукция, преработка на продукцията и най-вече за съвместен маркетинг.

Преобладаваща част от стопанствата не смятат да увеличават капацитета на своето стопанства, смятат да го задържат или да го увеличат с до 20% през следващите 3 години.

Преобладава и незаинтересованост от страна на стопаните към развитие на неземеделски дейности, а малка част от земеделските производители се интересуват от селски туризъм, културен туризъм, производство на хранителни продукти и/или напитки, производство на текстил и/или облекло, производство на енергия и компост, развитие на местни занаятчийски дейност, търговия с хранителни продукти, транспортна и/или логистична дейност, услуги за населението и др.

Преобладава интереса на земеделските производители за кандидатстване по подмярка 4.1. „Инвестиции в земеделски стопанства”. Подкрепа се предоставя за материални и нематериални инвестиции в новосъздадени и съществуващи земеделските стопанства за покриване нуждите на същите, съобразени с техният капацитет и по подмярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти”.

2. Заинтересованост от сектора на микропредприятията.

При изпълнение на своята Еднофондова Стратегия за местно развитие през изминалия програмен период МИГ „Лясковец – Стражица” е одобрил и договоририл общо 6 проекта в подкрепа на микропредприятията на своята територия по Мярка 312 „Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия”.

Проектите са на стойност до 200 000 лева и са разнообразни по вида на извършената инвестиция.

Част от бенефициентите са инвестирали в извършване на ремонтни дейности на къщи за гости и обекти за туризъм, развитие на кетъринг услуги, закупуване на автомобили за извършване на дейности и услуги в населените места, инсталиране на МЕИ-мощности за производство на енергия. Реализиран е и един проект в сферата на здравеопазването от частна медицинска практика за подобряване на диагностичните услуги в малките населени места и подобряване на доболничната помощ.

Важно е да се отбележи, че през изминалия програмен период на територията на МИГ е регистриран слаб интерес и липса на проекти, както и на проектна готовност от страна на бизнеса.

МИГ е усвоил 70% от предвидения инвестиционен бюджет по мярката за бизнеса, като е обявявал 6 приема за проекти на местните микропредприятия, преминали без особен интерес и

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

конкуренция на идеи.

При интервюиране на бенефициентите на МИГ „Лясковец – Стражица“, изпълнили проекти през изминалия програмен период по Мярка 312 „Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия“, същите изразяват колебание на заинтересоваността си и готовността си относно ново кандидатстване с проекти към бъдещата Стратегия за местно развитие.

За територията на община Лясковец, секторът Преработваща промишленост е сред най-значимите сектори за местната икономика. При него обаче се наблюдава леко забавяне на растежа на основните индикатори. Основните под сектори на промишлеността, които се развиват в община Лясковец са¹¹:

- Производство на машини и оборудване, с общо и специално предназначение;
- Производство на основни метали;
- Производство на метални изделия, без машини и оборудване;
- Производство на храни и напитки;
- Производство на мебели;
- Производство на текстилни изделия и производство на облекло.

Търговията е един от динамично развиващите се отрасли в общинската икономика. Разгледаните основни икономически индикатори за община Лясковец показват устойчива тенденция на развитие на отрасъла през целия разглеждан период 2008 г. – 2012 г. Секторът се характеризира с голям брой микропредприятия със среден брой на заетите в едно предприятие 4 за 2008 г., който плавно нараства до 6 заети средно в едно предприятие през 2012 г.

Хотелиерството и ресторантьорството е един от слабо развитите сектори в общината. Въпреки че сектора генерира под 0.5% от нетните приходи от продажби на предприятията в общината, броят на леглата и респективно легло-денонощието плавно се увеличава през периода 2010 г. – 2012 г.¹²

Местата за настаняване, които развиват дейност в общината са с категория 1 и 2 звезди, като до 2009 г. (включително) техния брой е под 3 и поради изискванията за конфиденциалност на данните не се предоставя информация за използваемостта им.

Реализираните нощувки през 2012 г. спрямо 2011 г. нарастват с 47,1%, а приходите от нощувки с 61,2%.

Категорията на местата за настаняване в общината в голяма степен определя и целевата група посетители и туристи, които могат да бъдат привлечени.

Промислеността в община Стражица¹³ се концентрира в няколко производствени (радиатори, ел.нагреватели, отоплителна техника, слънчеви инсталации, камини, металообработване, велпапе и опаковки) и преработващи предприятия (преработка на етерично - маслени култури, дървопреработка, мелничарска промишленост и хлебопроизводство, месопреработващи, млекопреработващи, производство на вино). По данни на Териториално статистическо бюро - гр. Велико Търново преобладават микропредприятията с до 9 заети лица

¹¹ По данни на Община Лясковец

¹² По данни на Община Лясковец

¹³ По данни на Община Стражица

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони

(90,7% от общите). Малките предприятия (10-49 заети) формират дял от 7,3%, а средните (50-249 заети) - 2,1%. На целевата територия не функционират големи предприятия (с над 250 заети).

На територията на община Стражица има изградена индустриална зона, която е изцяло готова за експлоатация. Електрифицирана е, разполага с необходимата инфраструктура, която включва пътна (граница с околновръстния път на гр. Стражица и има изградени пътища до всеки парцел в имота), ВиК (включена в градската пречиствателна станция), комуникационна (интернет и телефон).

За разлика от промишлеността и селското стопанство, търговията е сравнително по-адаптируема на икономически предизвикателства и бързооборотен сектор, чийто потенциал за развитие е винаги необходимо да се подкрепя. Изпълнява „спасяващи“ функции за територията както в моменти на икономически дисбаланси, така и по отношение на диверсификацията на местната икономика.

Прегледът на трите структуроопределящи отрасли, обаче, илюстрира широк потенциал за тяхното развитие на базата на местни ресурси и добавяне на стойност, но едва в една по-далечна благоприятна перспектива би могло да се създадат предпоставки за затваряне на цикъла. Природно-климатичните условия благоприятстват развитието на определени селскостопански подотрасли, чиято продукция от своя страна формира част от суровинната база на преработващата промишленост, а търговията става инструментът за реализиране на местната продукция – желан сценарий за икономическо развитие, но същият не е реалистично да се планира за времеви диапазон на настоящия план.

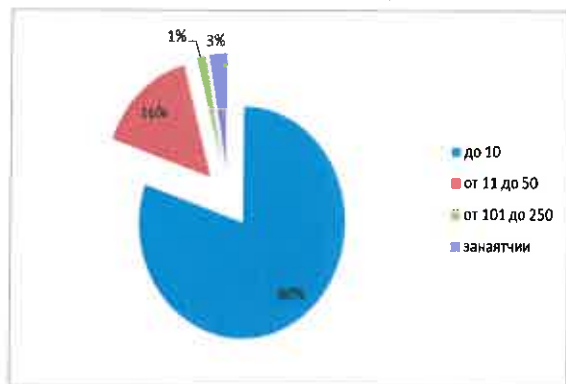
Важни условия за диверсификация на местната икономика и възможност за алтернативна заетост и допълнителни доходи предоставя обединяващият отрасъл туризъм. На територията на община Стражица, обаче, степента на изграденост на туристическа инфраструктура (особено атракции) е все още незадоволителна, с оглед на наличния природен и антропогенен потенциал за развитие на туризъм. По данни на общината, местата за настаняване на целевата територия са 3 (хотел в гр. Стражица, ваканционен комплекс Оазис до гр. Стражица и комплекс Изворите до с. Камен), както и 30 заведения за хранене и развлечения. По отношение на атракции има няколко обекти, които се нуждаят от целенасочен маркетинг и допълнително благоустрояване.

 Резултати от проведено анкетно проучване: 63 на брой анкетирани представители на местния бизнес.

➤ Профил на проучените фирми:

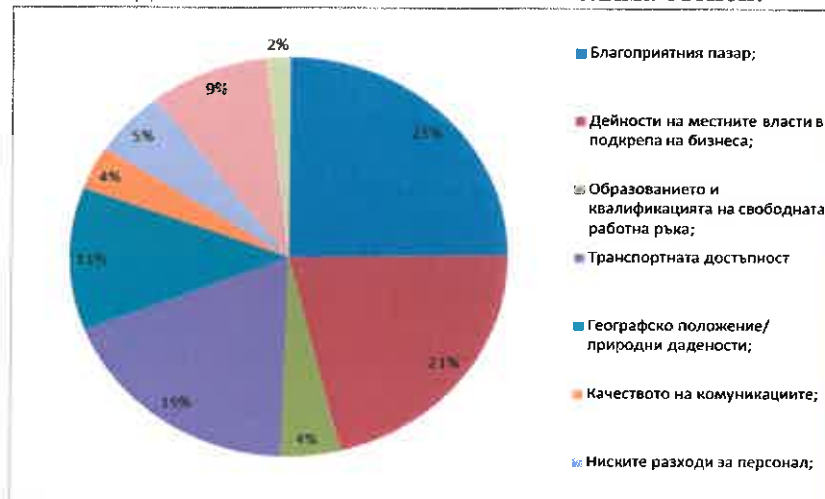
Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

80% от анкетираните фирми на територията на МИГ са микропредприятия с нает персонал до 10 човека. 11% са малките предприятия със заети между 11 и 50 човека в дейността на фирмата. 3% упражняват занаяти и само 1 на брой е голямо предприятие от територията на Лясковец.

84 % от проучените представители на местния бизнес осъществяват своята дейност на територията на двата общински центъра - Лясковец и Стражица и само 16 % са в малките населени места.

➤ Какво подпомага местния бизнес в най-голяма степен:

До 25% от анкетираните представители на бизнеса смятат, че местния бизнес се подпомага в най-голяма степен от благоприятния пазар и от дейностите на местните власти в подкрепа на бизнеса. Транспортната достъпност и географското положение са от значение за 11% от анкетираните. От значение са качеството на комуникациите и ниските разходи за персонал.

➤ Основни трудности и пречки пред дейността на местния бизнес:

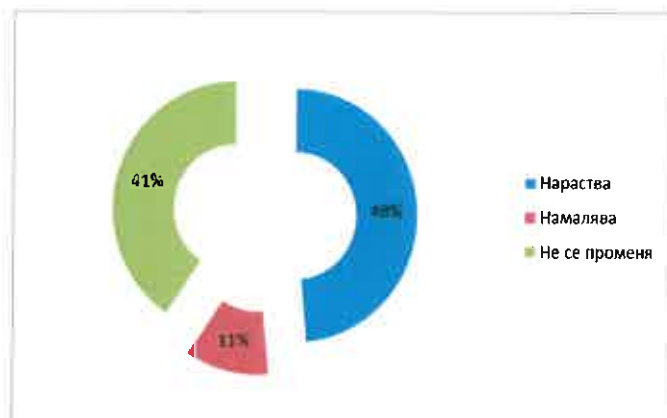
Участниците в проучването са на мнение, че основните проблеми в бизнеса е липсата на квалифицирана работна ръка и недостатъчните инвестиции на територията на МИГ. 20% определят недостатъчното потребление като проблем и липсата на нови пазари и клиенти. 17% отбелязват като пречка за развитие на бизнеса недостатъчното осигуряване/ участие на бизнеса с проекти и неосигуряването на финансиране на проекти.

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

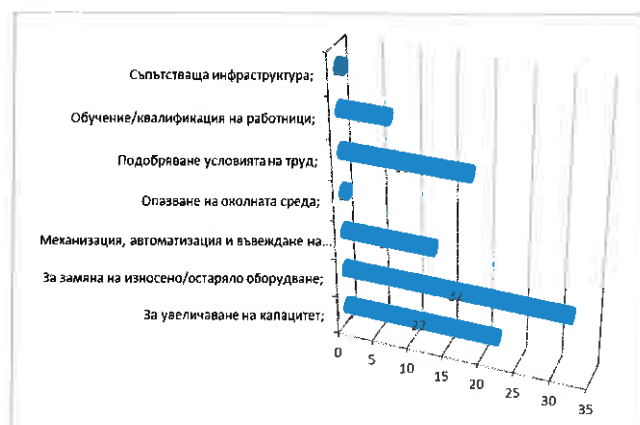
- Какъв е приблизителният дял на пазарите за продукция/ услуги на анкетираните фирми:
 - Местен - 22%
 - Регионален - 11%
 - Национален - 40%
 - Износ - 27%

- Как се изменя обема на направените инвестиции в анкетираните фирми през последните 3 години:

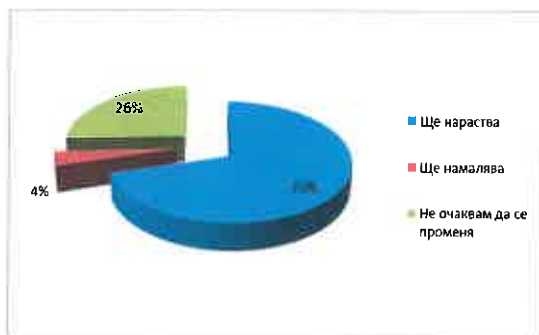
Добра прогноза за бъдещето на местния бизнес е факта, че за 48 % от анкетираните собственици на фирми обема на направените инвестиции през последните 3 години нараства. За 41% обема на направените инвестиции не се е променял и само за 11 % от фирмите обема на инвестициите намалява. Това показва устойчивост и напредък в икономическите показатели на местния бизнес.

- Типове инвестиции, които фирмите са осъществявали през последните три години:

Над 30% от анкетираните са инвестирали в подмяна на износено или остаряло оборудване за своята дейност. 22% са влагали средства за увеличаване на капацитета на фирмата. 18% са подобрявали условията на труд. Малка част от анкетираните фирми са влагали инвестиции в обучение/квалификация на работниците, в опазване на околната среда и съпътстващата инфраструктура.

- Очаквания за промяна на обема на инвестициите сред анкетираните фирми:

70% от анкетираните представители на бизнеса са на мнение, че през следващите 3 години обема на инвестиции ще нараства. Това оптимистично мнение не се споделя от 26 %, а според 3% инвестициите ще намаляват.

- Индикиране на интерес за инвестиционни намерения със средства от Европейските структурни фондове:
 - Да, от ПРСР: 72%
 - Да, със средства от ОП „Конкурентноспособност и иновации”: 14%
 - Да, от други източници: 3%
 - Не: 11%

- Колко от анкетираните фирми са инвестирали в дейности свързани с енергийната ефективност:

ДА: 7 %	НЕ: 93 %
---------	----------

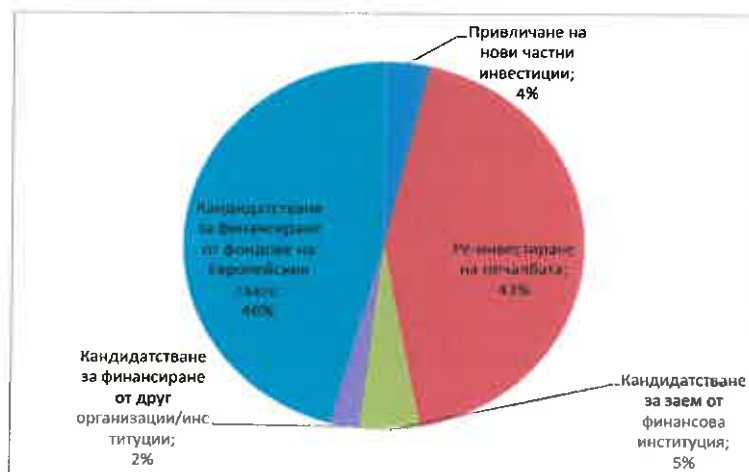
- Доколко анкетираните фирми възнамеряват да инвестира в дейности свързани с енергийната ефективност в бъдеще:

ДА: 25 %	НЕ: 31 %	Не мога да отговоря: 44%
----------	----------	--------------------------

- Доколко анкетираните фирми ще разширяват дейността си през следващите 3 години:

ДА: 85%	НЕ: 15 %
---------	----------

- Как ще се осигури финансово планираното разширяване на бизнеса на анкетираните:

- Какво е икономическото състояние на територията на МИГ и каква е тенденцията на икономическото развитие според анкетираните:

Настоящият документ е изготвен във връзка с проект за предоставяне на финансова помощ по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности” от Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020 г., Договор с № РД-50-176 / 07.12.2015 г. сключен между МИГ „Лясковец-Стражица”, МЗХ-УО и ЛФЗ-РА

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

➤ До трите основни проблема на територията на МИГ, които трябва да се решат:

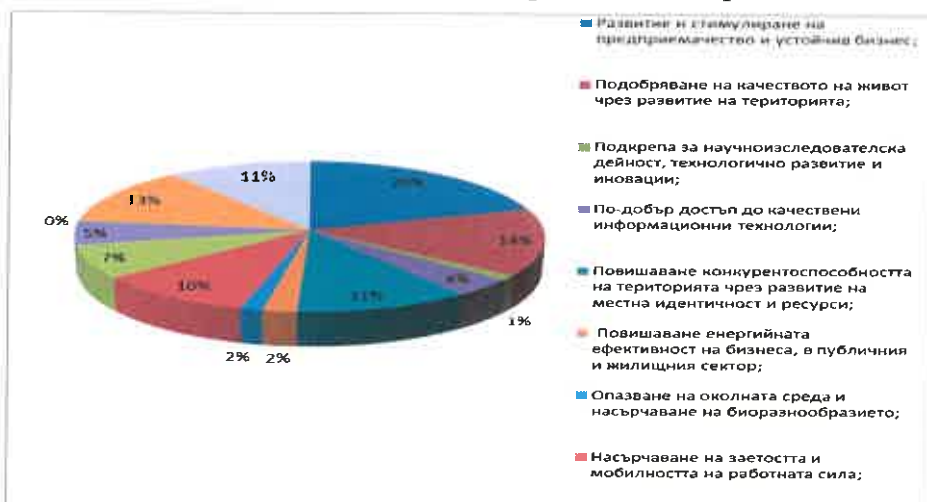
- Качество на работната сила: 11%
- Икономика със силно изразен сезонен характер: 28%
- Изселване на младите хора: 33%
- Липса на възможности за финансиране на бизнеса: 17%
- Липса на достатъчно развит туристически продукт: 11%
- Качество на техническата инфраструктура: 17%
- Достъпност до образователни, социални и здравни услуги: 2%
- Административно обслужване: 2%

➤ Фактори които могат да бъдат двигател за развитието на територията на МИГ:

- Привличане на инвеститори: 76% от анкетираните.
- Повишаване на образованието и квалификацията на човешките ресурси: 26% от анкетираните.
- Подобряване на техническата инфраструктура: 23% от анкетираните.
- Осигуряване на средства по Стратегия за водено от общностите местно развитие: 66% от анкетираните.
- Подобряване на туристическия продукт: 14% от анкетираните.
- Подобряване на социалния капитал: 3% от анкетираните.
- Повишаване на капацитета на местната общност за кандидатстване и изпълнение на проекти финансирани от европейски програми: 36% от анкетираните.

➤ Кои от посочените области трябва да бъдат сред приоритетите за прилагане на Стратегия за водено от общностите местно развитие за периода 2014 г. - 2020 г.:

**„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони”**

- Намерение да кандидатствате за финансиране по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” за периода 2014 г. - 2020 г. в някои от следните направления:

Анкетираните ще инвестират за построяване на многофункционална зала за парти и игри; закупуване на нови машини за печатна дейност; производство на пелети; построяване на многофункционална зала за парти и игри; закупуване на нови машини за печатна дейност; производство на пелети; машина; закупуване на специализирани транспортни средства и оборудване на лаборатория за анализ на пшеница и брашно; Инвестиции в машини и оборудване; закупуване на съвременна техника.

- Намерение да кандидатствате с проект по Програма за развитие на селските райони 2014 г. – 2020 г.

- 63% от анкетираните представители на местния бизнес, главно микропредприятия имат намерение да кандидатстват по Програма за развитие на селските райони 2014 г. – 2020 г. за следните дейности: оборудване и модернизиране, закупуване на ново оборудване и повишаване капацитета на работа; къща за гости; построяване на обект и/или оборудването му; закупуване на ново оборудване за производство на нови и висококачествени продукти, привличане на млад и образован персонал, подобряване условията на труд; мобилно приложение за продажба на земеделски продукти; оборудване и подобрене; изграждане на печатна база; къща за гости с дюкян; цех за закуски и оборудване; хале за камиони; предлагане на нов вид услуги; оборудване; оборудване; закупуване на оборудване - месачка за тесто, фурна за печене; оборудване за преработка на месо; закупуване на нови апаратури и допълнителна окомплектовка на съществуващата; закупуване на специализирани транспортни средства и оборудване на лаборатория за анализ на пшеница и брашно; техника за дървопреработване; оборудване за дървопреработване и др.

- Индикиране на интерес за проекти, свързани с подобряване на качеството и мобилността на работната ръка за местния бизнес:

**„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони”**

➤ Изводи и препоръки:

На територията на МИГ преобладават микропредприятията с нает персонал до 10 човека в сферата на преработвателната, хранително-вкусовата промишленост, услугите и търговията.

Има няколко заинтересовани фирми с персонал до 50 работници и 1 предприятие с персонал до 250 човека.

Преобладаваща част от местния бизнес осъществяват своята дейност на територията на двата общински центъра - Лясковец и Стражица. Незначителен е дела на фирмите, работещи в съставните населени места на двете общини.

Според проучените мнения, местния бизнес се подпомага в най-голяма степен от благоприятния пазар и от дейностите на местните власти в подкрепа на бизнеса. Предимство за бизнеса на територията на МИГ е добрата транспортна достъпност и географското положение. От значение са качеството на комуникациите и ниските разходи за персонал.

Сред основните проблеми в бизнеса е липсата на квалифицирана работна ръка и недостатъчните инвестиции на територията на МИГ и недостатъчното потребление като проблем и липсата на нов пазари и клиенти.

На територията пречка за успешно развитие на бизнеса недостатъчното осигуряване / участие на бизнеса с проекти и неосигуряването на финансиране на проекти.

Преобладаващата част от производствените предприятия реализират произведената продукция в национален мащаб, като малка част от продукцията е за износ.

Микропредприятията в сферата на услугите и търговията реализират ползват за реализация предимно местните и регионалния пазар.

На територията на МИГ през последните 3 години са осъществявани инвестиции за развитие на местния бизнес. Средства са вложени - собствени и по-малко кредитни за инвестиции в подмяна на износено или остаряло оборудване за своята дейност, средства за увеличаване на капацитета на фирмата и средства за подобряване на условията на труд.

Малка част от анкетираните фирми са вложени инвестиции в обучение/квалификация на работниците, в опазване на околната среда и съпътстващата инфраструктура.

Инвестиционните намерения на местния бизнес и главно на микропредприятията са свързани основно с ПРСР 2014 г. – 2020 г. Интересът е насочен основно по Подмярка 6.4. „Подкрепа за инвестиции в установяването и развитието на неселскостопански дейности”. Предоставя се подпомагане за инвестиции в неземеделски дейности, които са насочени към: Развитие на туризъм (изграждане и обновяване на туристически обекти и развитие на туристически услуги), производство или продажба на продукти, развитие на услуги във всички сектори, производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление, развитие на занаяти (включително предоставяне на услуги, свързани с участието на посетители в занаятчийски дейности) и други неземеделски дейности.

Има изразен и слаб интерес към ОП „Иновации и конкурентноспособност”.

Изключително малко местни фирми са се интересували и реализирали мерки, проекти и дейности, свързани с повишаване на енергийната ефективност.

Висок дял от местния бизнес смята през следващите 3 години смята да планира разширяване на бизнеса и то основно със средства от Европейския съюз.

**„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони”**

Бизнесът определя местното икономическо състояние на територията на МИГ като задоволително към момента с условия за положителна промяна и подобряване в развитието си.

Сред основните проблеми на територията на МИГ, местния бизнес определя изселване на младите хора, икономиката със силно изразен сезонен характер, липса на възможности за финансиране на бизнеса, качество на техническата инфраструктура и липсата на достатъчно развит туристически продукт.

Определящите фактори за бъдещото успешно развитие на местния бизнес са привличане на инвеститори, осигуряване на средства по Стратегия за водено от общностите местно развитие, повишаване на капацитета на местната общност за кандидатстване и изпълнение на проекти финансирани от европейски програми и повишаване на образованието и квалификацията на човешките ресурси.

Местният бизнес, проявяващ интерес по ОП „Иновации и конкурентоспособност” би кандидатствал за:

- дейности, свързани с построяване на многофункционална зала за парти и игри;
- закупуване на нови машини за печатна дейност;
- производство на пелети;
- построяване на многофункционална зала за парти и игри;
- закупуване на нови машини за печатна дейност;
- производство на пелети;
- машина;
- закупуване на специализирани транспортни средства и оборудване на лаборатория за анализ на пшеница и брашно;
- инвестиции в машини и оборудване;
- закупуване на съвременна техника.

Микропредприятията, имащи преобладаващ интерес към ПРСР 2014 г. – 2020 г. ще кандидатстват с идеи за:

- оборудване и модернизиране;
- закупуване на ново оборудване и повишаване капацитета на работа;
- къща за гости;
- построяване на обект и/или оборудването му;
- закупуване на ново оборудване за производство на нови и висококачествени продукти, привличане на млад и образован персонал, подобряване условията на труд;
- мобилно приложение за продажба на земеделски продукти;
- оборудване и подобрене;
- изграждане на печатна база;
- къща за гости с дюкян;
- цех за закуски и оборудване;

**„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони”**

- хале за камиони;
- предлагане на нов вид услуги;
- оборудване;
- закупуване на оборудване - месачка за тесто, фурна за печене;
- оборудване за преработка на месо;
- закупуване на нови апаратури и допълнителна окомплектовка на съществуващата;
- закупуване на специализирани транспортни средства и оборудване на лаборатория за анализ на пшеница и брашно;
- техника за дървопреработване;
- оборудване за дървопреработване и др.

Идентифициран е и среден интерес от страна на фирмите за проекти, свързани с подобряване на качеството и мобилността на работната ръка за местния бизнес.

3. Заинтересованост от сектора на гражданските организации и местната власт.

Гражданският сектор или общностен сектор (също сектор с нестопанска цел) е оная сфера на социалната активност, с която се занимават организации, които са с нестопанска цел и неправителствени.

Този сектор е наричан също така трети сектор, по отношение на публичния и частния сектор. Граждански сектор е друг термин, използван за този сектор, с който се набляга на отношението му към гражданското общество.

Многообразната дейност на държавата в публичния сектор създава представата, че тя може да реши проблемите, които изпитва пазарното стопанство, но в това отношение тя има подчинено място и роля – коригира, допълва и обогатява действието на пазара, но не го измества. Публичният сектор акумулира средствата и ресурсите от частните стопански фирми и домакинствата за да изпълни социално-икономическите функции на обществото.

Местната власт представлява възможност да се налагат определени решения, приети по установен ред от някакъв орган, които имат задължителен характер в рамките на териториалната общност за отделни граждани, за групи от граждани или за цялото население на района, общината, областта и др.

Местната власт разглежда отношенията в териториалните общности, за които законът определя, че са с регионално значение, като обект на нормативно установено властническо въздействие, от което следва подчинение при отношенията между различни субекти.

Общината е основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление.

През изминалия програмен период гражданските организации и общините на територията на МИГ „Лясковец – Стражица” придобиха добър капацитет и изградиха потенциал за участие в Стратегията за местно развитие.

На територията на МИГ са одобрени и договорирани общо 28 проекти в публичния сектор, като 40% от тях са реализирани от неправителствения сектор и местните читалища.

Проектите са по следните мерки: Мярка 321 „Основни услуги за населението и

**„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони”**

икономиката в селските райони”, Мярка 322 „Обновяване и развитие на населените места”, Мярка 313 „Насърчаване на туристическите дейности”, Мярка 323 А „Опазване и възстановяване на природното наследство” и Мярка 323 Б „Опазване и възстановяване на културното наследство”.

Финансираните дейности са изключително разнообразни и са свързани както с опазване на природното и културно наследство на територията на МИГ, така и със създаване на туристически продукти, ремонт на сгради, подобряване на материална база, създаване на туристически атракции, обновяване облика на населени места, изграждане на съоръжения за спорт и отдих, създаване на мобилни социални услуги и др.

На територията на МИГ „Лясковец – Стражица” има регистрирани следните неправителствени организации и читалища, които са потенциални заинтересовани страни към бъдещата Стратегия за местно развитие:

Училищни настоятелства, създадени с цел придобиване на капацитет и реализиране на проекти към Стратегия за местно развитие на МИГ в предишния програмен период:

- УН при СОУ „Максим Райкович” - гр. Лясковец
- Настоятелство ЦДГ „Пчелица” - гр. Лясковец
- УН „Децата на Лясковец” при ЦДГ „Славейче” – гр. Лясковец
- УН при ЦДГ „Пчелица” - гр. Лясковец
- УН при ЦДГ „Радост” - гр. Лясковец
- УН при ОУ „П.Р.Славейков” - с. Джулюница
- Сдружение „Родителско настоятелство” при детски ясли Община Лясковец

Сдружения за местно развитие:

- Културно просветно сдружение с нестопанска цел „Св.Св.Петър и Павел”
- Сдружение „Цани Гинчев - гр. Лясковец”
- Сдружение „Граждани за обществени инициативи Св.Св. Петър и Павел”
- Сдружение „Регионални Местни Инициативи”
- Сдружение „Партньори за Лясковец”
- Сдружение „Развитие за Лясковец”
- Занаятчийска задруга „България”

Читалища на територията на МИГ:

- Читалище „Напредък - 1870” - гр. Лясковец
- Читалище „П.Р.Славейков – 1903” - с. Добри Дял
- Читалище „Развитие – 1902” - с. Мерданя
- Читалище „Земеделец1899” - с. Козаревец
- Читалище „Развитие 1894” - с. Драгижево
- Читалище „Пробуждане - 1896” - с. Джулюница
- Читалище „Развитие 1895” - гр. Стражица
- Читалище „Надежда 1928” - с. Балканци
- Читалище „Иван Кожухаров” - с. Благоево
- Читалище „Виделина” - с. Владислав
- Читалище „Христо Ботев 18” - с. Нова Върбовка
- Читалище „Зора 25” - с. Ново градище
- Читалище „Просвета 05” - с. Асеново
- Читалище „Самообразование 1921” - с. Бряговица

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

- Читалище „Лев Николаевич Толстой” - с. Виноград
- Читалище „Възпитател - Камен” - с. Камен
- Читалище „Възпитател” - с. Кесарево
- Читалище „Просвета 97” - с. Лозен
- Читалище „Станчо Станчев” - с. Сушица
- Читалище „Бъдеще 1899” - с. Царски извор

Сдружения на жените:

- „Дамски клуб - Джула” - с. Джулюница
- „Български Женски Съюз” - гр. Лясковец
- „Демократичен съюз на жените” - гр. Лясковец

Сдружения за спорт и младежки дейности:

- ФК „Аркус” - гр. Лясковец
- СК „Браун Тим” - гр. Лясковец
- ФК „Вихър” - с. Добри дял
- ФК „Владислав - 2004” - с. Джулюница
- ХК „Владислав - 2009” - с. Джулюница
- Волейболен клуб - гр. Лясковец
- ФК „Левски Лясковец” - гр. Лясковец
- ФК „Спортист” - с. Козаревец
- КФС „Юнак” - с. Мерданя
- ГК „Юначе” - гр. Лясковец
- СК „Румен Павлов - 2016” - гр. Стражица
- СК по шахмат - гр. Стражица
- ФК „Левски-1986” - гр. Стражица
- ХК „Левски – 1920” - гр. Стражица
- Сдружение „Младежки инициативи – Грифон”

Социални сдружения:

- Сдружение „Амалипе” - Център за развитие на общността в гр. Стражица
- Български Червен Кръст - гр. Лясковец
- Сдружение „Алтернатива 2004” - гр. Стражица
- Сдружение „Шанс за всички - 2006” - гр. Стражица
- Дом за деца лишени от родителски грижи – гр. Стражица

Сдружения за туризъм и екология:

- Туристическо дружество „Тасладжа” - гр. Стражица
- Сдружение „Рибарско дружество - Лясковец”
- Сдружение „Дружество за защита на природата Янтра 2009”
- Сдружение „Бъдеще за нас” - гр. Лясковец

Данни от проучване сред заинтересовани страни от публичния сектор на територията на МИГ:

Общ брой анкетирани представители на НПО-сектора, местна власт и др.: 83 броя

- Определяне на икономическото състояние на територията на МИГ и тенденциите за бъдещо икономическо развитие:

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони”

➤ Три основни проблема, които местната власт трябва приоритетно да реши:

26% от анкетираните лица са на мнение, че неотложен проблем за решаване е насърчаване на местната инициатива и икономика. 19% искат да се осигурят качествени работни места и да се повиши качеството на техническата инфраструктура. 11% посочват като основни проблеми изселването на младите хора от населените места и социалното включване на уязвимите групи в живота и икономиката на местната общност. Малък дял от проучените лица са на мнение, че проблем е липсата на добре развит туристически продукт.

Анкетираните посочиха някои от най-успешните си проекти на територията на МИГ, финансиран със средства от Програмата за развитие на селските райони:

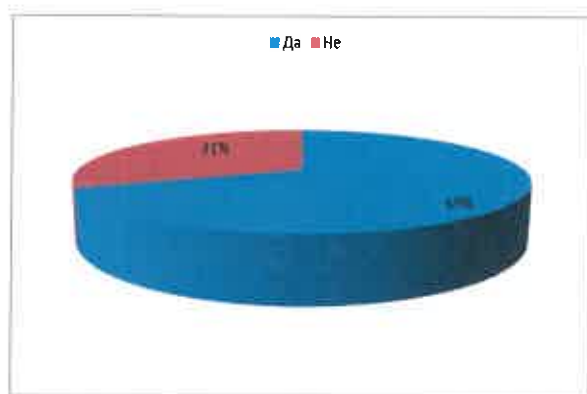
- изграждане на информационен център за мобилни услуги в селата;
- изграждане на център за мобилни услуги;
- ремонт на музей на гурбетчийското градинарство;
- ремонт на музей по М321 изграждане на места за отдих и почивка;
- ремонт и атракциони на музей на гурбетчийското градинарство, изграждане на детски площадки;
- обновяване на читалище с. Козаревец;
- изграждане на детски площадки в междублоковите пространства;
- всички проекти;
- създаването на МИГ;
- изграждане на детски площадки, финансиране на читалища за нови културни изяви;
- центъра на гр. Лясковец;

**„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони”**

- изграждане на канализационна мрежа;
- Клуб „БИ БИ БИТ”;
- Клуб „Да съхраним родното за бъдното”;
- Клуб „Зад зелената ограда - смях и глъч ехти”;
- Клуб „Панаир на добрите идеи” и др.

➤ Има ли активни граждански общности на територията на МИГ:

69% от анкетираните са на мнение, че на територията на МИГ има активни граждански общности.

МИГ вече 7 години работи с местната общност на територията на общините Лясковец и Стражица и е създал социален капацитет и мотивирано гражданско участие. Местните общности са информирани, участват в работата на МИГ и подпомагат местното развитие.

➤ Проекти на анкетираните лица, финансирани от Стратегията за местно развитие на МИГ:

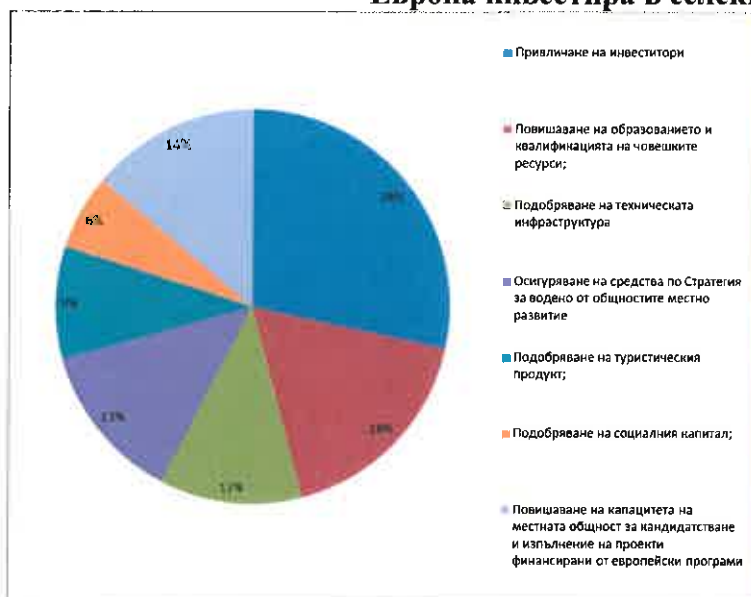
Със средства по Стратегията за местно развитие, НПО са реализирали 18 проекта, сред които:

- многофункционална спортна площадка; изграждане на спортна площадка;
- обновяване на център с. Драгижево;
- реконструкция на площад „Свобода”;
- 9 проекта по М321, 322, 313, 323А, 323Б;
- проект „Да се поклоним пред миналото”;
- изграждане на мобилни услуги;
- открита сцена на изкуствата;
- седмица на кулинарното разнообразие;
- клубове по интереси;
- зона за пазар на земеделска продукция;
- изкуството мост за съхранение на традициите.

➤ Фактори, които биха могли да бъдат двигател за развитието на територията на МИГ:

**„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони”**

28% от участниците в проучването посочват като важен фактор за развитие на територията на МИГ привличането на инвеститори. Висок е % за мненията, свързани с повишаване на образованието и квалификацията на човешките ресурси. 11-14% от анкетираните определят подобряването на туристическия продукт и повишаването на капацитета на местната общност за участие с проекти като важна. 13% определят осигуряването на средства по Стратегията за местно развитие като определящ фактор.

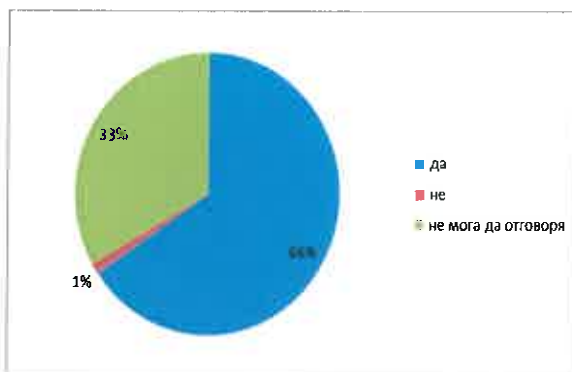
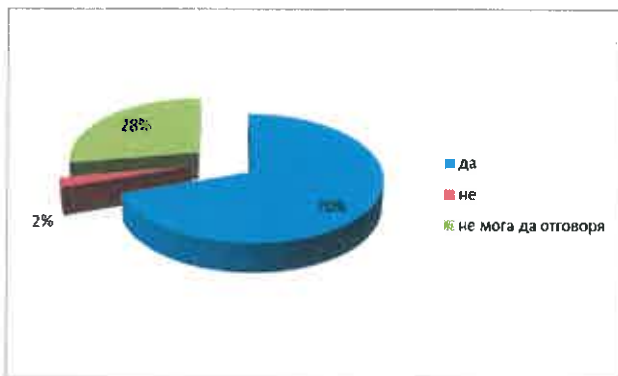
- Кои от посочените области трябва да бъдат сред приоритетите за развитие на територията на МИГ за периода 2014 г. - 2020 г.:
- Развитие и стимулиране на предприемачество и устойчив бизнес: 63% от анкетираните;
 - Подобряване на качеството на живот, чрез развитие на територията: 54% от анкетираните;
 - Подкрепа за научноизследователска дейност, технологично развитие и иновации: 7% от анкетираните;
 - По-добър достъп до качествени информационни технологии: 16% от анкетираните;
 - Повишаване конкурентоспособността на територията, чрез развитие на местна идентичност и ресурси: 19% от анкетираните;
 - Повишаване енергийната ефективност на бизнеса, в публичния и жилищния сектор;
 - Опазване на околната среда и насърчаване на биоразнообразието: 15% от анкетираните;
 - Насърчаване на заетостта и мобилността на работната сила: 36% от анкетираните;
 - Подобряване на здравеопазването и социалните услуги: 11% от анкетираните;
 - Подкрепа за образованието на всички нива и обучение през целия живот: 32% от анкетираните;
 - Повишаване капацитета на администрацията за ефективно публично управление: 21% от анкетираните;
 - Разнообразяване на публичните услуги и възможностите за привличане и задържане на младите хора: 33% от анкетираните;
 - Създаване на устойчиви и качествени работни места и насърчаване на социалното включване: 40% от анкетираните.

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

- Наличие на практики на територията на МИГ за съвместно разработване на проекти между общинската администрация и граждански организации и за съвместно изпълнение на проекти между общинската администрация и граждански организации:

- Доколко са подготвени гражданските организации/организации в сферата на културата за ефективно участие в процеса на формулиране на приоритети за социално-икономическо развитие на общината и в сферата на социалните дейности за ефективно участие в процеса на формулиране на приоритети за социално-икономическо развитие на общината:

- Доколко са подготвени гражданските организации/организации в сферата на младежта и спорта за ефективно участие в процеса на формулиране на приоритети за социално-икономическо развитие на общината?

☐ Да, изцяло: 30 %

☐ В известна степен: 38 %

☐ Не: 7 %

☐ Не мога да преценя: 25 %

- Намерение да кандидатствате с проект по Програма за развитие на селските райони 2014 г. – 2020 г. от страна на анкетираните:

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони”

59% от анкетираните представители на публичния/граждански сектор имат интерес за кандидатстване по РДР. 30% все още не са се ориентирали или нямат достатъчно информация, поради което не дават конкретен отговор. 11% са категорични, че няма да внасят проекти по РДР.

Някои от споделените идеи:

- подмяна на дограма и външна мазилка и покрив;
- видео наблюдение;
- разнообразяване на социални услуги и подпомагане на инфраструктура за социално включване;
- иновативни дейности за работа с деца;
- продукт за винен туризъм;
- закупуване на техника и сценични костюми;
- подобряване на спортната база в училище;
- подобряване на училищната база и създаване и извънкласните дейности, организиране на пленери и арт-работилница;
- закупуване на сценични костюми;
- ремонтни дейности на обществени сгради;
- ремонт на пътна мрежа;
- възстановяване на водопроводна мрежа;
- закупуване на носии и оборудване;
- изграждане на социално предприятие и ЗЖ за възрастни хора;
- изграждане на учебен център;
- модернизация на образователната среда и развитие на предучилищните заведения и др.

- Намерение да кандидатствате с проект по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” за периода 2014 г. - 2020 г. (ОПРЧР)

45% от анкетираните представители на публичния/граждански сектор имат интерес за кандидатстване по (ОПРЧР). 38% все още не са се ориентирали или нямат достатъчно информация, поради което не дават конкретен отговор. 17% са категорични, че няма да внасят проекти по (ОПРЧР)

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

- Някои от споделените идеи: образование и преквалификация; предоставяне на социална услуга „Социален асистент”, „Социален асистент” и „Домашен помощник”; закупуване на оборудване; извънучилищни дейности с деца; младежко предприемачество; изграждане на защитено жилище за възрастни хора и социално предприятие; обучение на обслужващ персонал за учебен център и др.

- Идеи на анкетираните за реализация на проекти, свързани с опазване на биоразнообразието в зоните по НАТУРА 2000

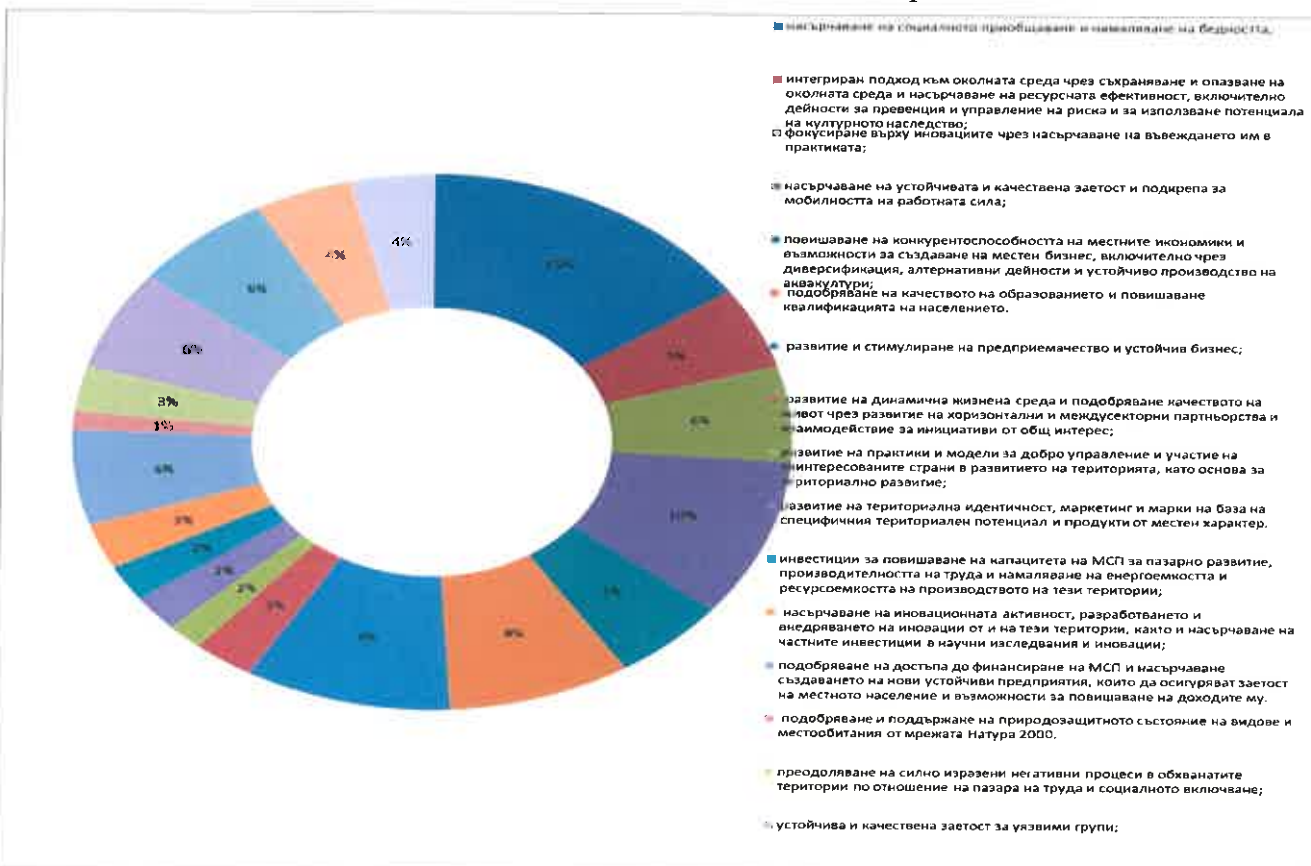
По-голямата част от анкетираните лица не проявяват интерес към реализация на проекти, свързани с опазване на биоразнообразието в зоните по НАТУРА 2000. Някои от организациите биха надградили постигнатите резултати по текущи проекти до момента, както и имат идеи за изграждане на лаборатории на открито и екологично образование.

- Капацитет на анкетираните за прилагане на иновативни идеи:

42 % от участниците в анкетата смятат, че могат да работят за иновации, свързани с нови подходи за дейности в помощ на уязвимите групи.
35 % са готови да прилагат в проектите си креативни идеи.
23% ще се присъединят към иновациите по отношение на социалния капитал.

- Определяне на до 5 цели на бъдещата Стратегия за местно развитие:

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

Подкреждане на приоритетите спрямо посочените отговори от анкетираните лица:

- Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността.
- Развитие и стимулиране на предприемачество и устойчив бизнес.
- Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила.
- Насърчаване на иновационната активност, разработването и внедряването на иновации от и на тези територии, както и насърчаване на частните инвестиции в научни изследвания и иновации.
- Подобряване на достъпа до финансиране на МСП и насърчаване създаването на нови устойчиви предприятия, които да осигуряват заетост на местното население и възможности за повишаване на доходите му.

➤ Изводи и препоръки:

Неправителствения сектор смята за най-неотложен проблем за решаване на територията на МИГ насърчаването на местната инициатива и икономика и осигуряването на качествени работни места, както и да се повиши качеството на техническата инфраструктура.

Основни проблеми са изселването на младите хора от населените места и социалното включване на уязвимите групи в живота и икономиката на местната общност.

Малък дял от проучените лица са на мнение, че проблем е липсата на добре развити туристически продукт.

На територията на МИГ има активни граждански общности.

МИГ вече 7 години работи с местната общност на територията на общините Лясковец и Стражица и е създал социален капацитет и мотивирано гражданско участие. Местните общности са информирани, участват в работата на МИГ и подпомагат местното развитие.

Важен фактор за развитие на територията на МИГ привличането на инвеститори, повишаване на образованието и квалификацията на човешките ресурси, подобряването на туристическия продукт и повишаването на капацитета на местната общност за участие с проекти като важна, осигуряването на средства по Стратегията за местно развитие като определящ фактор.

Приоритетите за развитие на територията на МИГ за периода 2014 г. - 2020 г., посочени от публичния сектор са следните:

- Развитие и стимулиране на предприемачество и устойчив бизнес;
- Създаване на устойчиви и качествени работни места и насърчаване на социалното включване: 40% от анкетираните;
- Подобряване на качеството на живот чрез развитие на територията;
- Насърчаване на заетостта и мобилността на работната сила;
- Подкрепа за образованието на всички нива и обучение през целия живот;
- Разнообразяване на публичните услуги и възможностите за привличане и

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

задържане на младите хора.

Идентифицирано е високо ниво на практики на територията на МИГ за съвместно разработване на проекти между общинската администрация и граждански организации и за съвместно изпълнение на проекти между общинската администрация и граждански организации.

Средно е нивото на подготвеност на гражданските организации/организации в сферата на културата за ефективно участие в процеса на формулиране на приоритети за социално-икономическо развитие на общината и в сферата на социалните дейности за ефективно участие в процеса на формулиране на приоритети за социално-икономическо развитие на общината.

Представителите на публичния/граждански сектор имат висок интерес за кандидатстване по ПРСР за идеи, свързани с:

- подмяна на дограма и външна мазилка и покрив;
- видео наблюдение;
- разнообразяване на социални услуги и подпомагане на инфраструктура за социално включване;
- иновативни дейности за работа с деца;
- продукт за винен туризъм;
- закупуване на техника и сценични костюми; подобряване на спортната база в училище;
- подобряване на училищната база и създаване и извънкласните дейности, организиране на пленери и арт-работилница;
- закупуване на сценични костюми;
- ремонтни дейности на обществени сгради;
- ремонт на пътна мрежа;
- възстановяване на водопроводна мрежа;
- закупуване на носии и оборудване;
- изграждане на социално предприятие и ЗЖ за възрастни хора;
- изграждане на учебен център;
- модернизация на образователната среда и развитие на предучилищните заведения и др.

Идентифициран е среден интерес сред публичния/неправителствения сектор за кандидатстване с проекти към ОП „Развитие на човешките ресурси” и то главно с проектни идеи за:

- образование и преквалификация;
- предоставяне на социална услуга „Социален асистент”, „Социален асистент” и „Домашен помощник”;
- закупуване на оборудване; извънучилищни дейности с деца;
- младежко предприемачество;

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

- изграждане на защитено жилище за възрастни хора и социално предприятие;
- обучение на обслужващ персонал за учебен център и др.

4. Приоритетни проекти от страна на местната власт.

4.1. Община Лясковец като заинтересована страна:

- ✚ Индикативни възможности за финансиране на приоритетни за Община Лясковец проекти, чрез Стратегията за местно развитие от Програма за развитие на селските райони 2014-2020г.:

Мярка 7. Основни услуги и обновяване на селата в селските райони:

Подмярка 7.2. Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура.

- изграждане/обновяване на обществени зони за отдих и почивка и превръщането им в активни социални пространства - възстановяване на зона за отдих „Попенец” в село Козаревец, изграждане на зона за отдих със спортни и детски съоръжения в кв. 96 (спортна площадка на ул. „Иван Камбуров”);
- модернизация на спортна инфраструктура в гр. Лясковец - реконструкция на игрище за тенис и мултифункционална площадка към градския стадион; изграждане на фитнес игрища на открито, модернизация на спортна площадка в ОУ „П. Р. Славейков” – с. Джулюница;
- подобряване на образователната инфраструктура - реконструкция на дворни пространства, площадки и съоръжения за игра в детски градини и училища на територията на Община Лясковец.

Подмярка 7.5. Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура.

- изграждане на пешеходна и велоалея до туристически къмпинг в с. Драгижево;
- модернизация на културна инфраструктура за предлагане на съвременен туристически продукт - обособяване на туристически и демонстарционен център и изложбени зали за експониране на местното културно наследство.

Подмярка 7.6. Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата.

- запазване и възстановяване на историческите и културни ценности на с.Козаревец.

4.2. Община Стражица като заинтересована страна:

- ✚ Индикативни възможности за финансиране на приоритетни за Община Стражица проекти, чрез Стратегията за местно развитие от Програма за развитие на селските райони 2014-2020:

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

Мярка 7. Основни услуги и обновяване на селата в селските райони:

Подмярка 7.2. Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура.

- изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности в община Стражица - изграждане на фитнес площадки;
- ремонт и реконструкция на социална и здравна инфраструктура – вертикална планировка на социален център, ремонт на покрив на медицински център;
- ремонт и реконструкция на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони.

Подмярка 7.5. Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдых, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура.

- изграждане и реконструкция на туристически атракции свързани с местното културни, природно и историческо наследство;
- изграждане на съоръжения за туристическа инфраструктура - пешеходни маршрути, велоалеи и туристически пътеки.

Подмярка 7.6. Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата.

- реконструкция на сгради с религиозна значение – реставрация и стенописи на църкви в селата на община Стражица;
- ремонт на вертикална планировка на сгради с религиозна значение – дворни пространства на храмовете в селата Горски Сеновец и Бряговица.

Максималният размер на общия публичен принос в бюджета на една стратегия за ВОМР от Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. е в размер до левовата равностойност на 1 500 000 евро.

Тази сума трябва да бъде разпределена балансирано и прецизно съобразно интереса по съответните мерки от ПРСР 2014-2020г.

В еднофондовата Стратегия за местно развитие на МИГ „Лясковец – Стражица” през предишния програмен период средствата за интервенции бяха разпределени балансирано между частния, публичния и гражданския сектор.

Местните Читалища и НПО са придобили първоначален опит в разработване и изпълнение на проекти към Стратегията за местно развитие, като МИГ е регистрирал голям интерес от страна на местните Читалища към мерките от Стратегията.

Основна характеристика за местните Читалища и НПО е кандидатстването за малки по размер проекти в рамките на до 20 000 лева.

Местни НПО и Читалища с изграден капацитет за кандидатстване към Стратегията за местно развитие през периода 2007 г. - 2013г. са:

- УН „Децата на Лясковец” при ЦДГ „Славейче” - гр. Лясковец
- УН при ЦДГ „Пчелица” - гр. Лясковец

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

- УН при ЦДГ „Радост” - гр. Лясковец
- УН при ОУ „П.Р.Славейков” - с. Джулоница
- Сдружение „Родителско настоятелство” при детски ясли Община Лясковец
- Сдружение „Регионални Местни Инициативи”
- Сдружение „Партньори за Лясковец”
- Читалище „Напредък - 1870” - гр. Лясковец
- Читалище „П.Р.Славейков - 1903” - с. Добри Дял
- Читалище „Развитие - 1902” - с. Мердания
- Читалище „Земеделец - 1899” - с. Козаревец
- Читалище „Развитие - 1894” - с. Драгижево
- Читалище „Пробуждане - 1896” - с. Джулоница
- Читалище „Развитие - 1895” - гр. Стражица
- Читалище „Самообразование - 1921” - с. Бряговица
- Читалище „Възпитател - Камен” - с. Камен
- Читалище „Възпитател” - с. Кесарево
- Читалище „Станчо Станчев” - с. Супица
- Сдружение „Шанс за всички - 2006” - гр. Стражица
- Дом за деца лишени от родителски грижи - гр. Стражица
- Сдружение „Бъдеще за нас” - гр. Лясковец

В Еднофондовата Стратегия за местно развитие, МИГ следва да заложи цели и приоритети, свързани с някои от следните целите на подхода BOMP:

1. Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността.
2. Интегриран подход към околната среда чрез съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, включително дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство.
3. Фокусиране върху иновациите чрез насърчаване на въвеждането им в практиката.
4. Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила.
5. Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация, алтернативни дейности и устойчиво производство на аквакултури.
6. Подобряване на качеството на образованието и повишаване квалификацията на населението.

Специфичните цели на Стратегията за местно развитие следва да доведат до постигане и на някои от специфичните по отношение на ЕЗФРСР:

- развитие и стимулиране на предприемачество и устойчив бизнес;

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

- развитие на динамична жизнена среда и подобряване качеството на живот, чрез развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес;
- развитие на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията, като основа за териториално развитие;
- развитие на териториална идентичност, маркетинг и марки на база на специфичния териториален потенциал и продукти от местен характер.

📌 Готовност на територията на МИГ за изпълнение на Мултифондова Стратегия за местно развитие:

Изборът на стратегия, финансирана от един или няколко фонда, се извършва от МИГ „Лясковец – Стражица”, като се вземе предвид по-широкият обхват от възможности, открити с интеграцията на финансиране, както и с по-високото ниво на сложност при изпълнението на такъв вид стратегия.

Подходът ЛИДЕР се основава на добре функциониращи местни инициативни групи (МИГ), които обхващат хомогенна, социално свързана територия с общи традиции и местна идентичност и обединяват публични, частни и граждански организации, действащи на тази територия. МИГ самостоятелно вземат решения за приоритетите за развитие и проектите, които ще се изпълняват на дадената територия по стратегията за местно развитие.

МИГ „Лясковец - Стражица” е сред 35-те МИГ в страната, придобили опит и създали устойчив капацитет за работа по подхода Лидер в предишния програмен период.

За периода 2007 г. – 2013 г. България за първи път ефективно прилага подхода „ЛИДЕР” като инструмент за децентрализирано управление и интегрирано местно развитие в селските райони. Първоначално фокусът на мерките в този период е насочен към създаване на местен капацитет за прилагане на подхода и подобряване на местното управление на териториите, чрез създаването на местни инициативни групи и изготвяне на стратегии за местно развитие. Това е първият ефективен опит за целенасочена политика за създаване на капацитет и прилагане на финансови инструменти на място в териториите от селските райони.¹⁴

Основните резултати от прилагането на подхода „ЛИДЕР” през периода 2007 – 2013 г. са: много добра информираност на местните общности относно възможностите на подхода „ЛИДЕР” и механизмите за неговото прилагане, в следствие на което те го разпознават като важен инструмент за решаване на проблемите на своите територии и добра възможност за тяхното развитие, изграден административен капацитет за прилагането му, обособени и оборудвани офиси, които осигуряват материална основа за прилагането му. В създадените МИГ, които изпълняват одобрените стратегии, са налице обучени специалисти и там реално работят местни експерти и екипи, които подпомагат общностите за активиране на предприемачество в разнообразни дейности и форми на заетост, устойчиво използване на ресурсите и потенциала за развитие на териториите. Добрите практики за прилагане на „ЛИДЕР” и за създаден от местните общности капацитет се обменят в рамките на националната селска мрежа. За новия програмен период този вече създаден капацитет на

¹⁴ Всички данни за подготовката и изпълнението на Подхода ЛИДЕР в България са от Годишните доклади за изпълнение на ПРСР 2007 г. - 2013 г.

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

териториите трябва да бъде съхранен и надграден.

В резултат на късното стартиране на прилагането на местните стратегии за развитие и липсата на административен капацитет, както от страна на администрацията, така и от страна на създадените МИРГ, към края на 2012 година са подадени изключително малко проектни предложения. Въпреки късния старт изпълнението на Местните стратегии за развитие се подобрява и се наблюдава значителен напредък. Въз основа на наученото през програмния период 2007 г. – 2013 г. ще се предприемат мерки за надграждане на съществуващият капацитет и за повишаване на осведомеността на рибарската общност в рибарските територии. Рибарските общности ще имат реалната възможност да се възползват от новите възможности за подготовка и прилагане на интегрирани многосекторни и многофондови стратегии, чрез които да бъде осигурена допълняемост и синергия в проектите, съобразени с конкретните нужди на съответните територии.¹⁵

ВОМР ще бъде прилаган „отдолу-нагоре”, така че местните общности формулират, избират и одобряват приоритети и стратегия за интегрирано развитие на територията и общностите.

Основните предизвикателства, които ще бъдат посрещнати с прилагане на ВОМР в програмния период 2014 г. - 2020 г., засягат необходимостта от създаване на заетост (вкл. алтернативна) и използване на местния потенциал за растеж, като се цели подобряване качеството на живот и доходите на местното население.¹⁶

Чрез прилагането на ВОМР се цели постигането на ефект от концентриране на подкрепата върху интервенциите, които имат най-голяма добавена стойност по отношение на преодоляването на икономическите и социалните различия в развитието на териториите. Основните приоритети ще бъдат свързани с:

- Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността.
- Интегриран подход към околната среда, чрез съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, вкл. дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство.
- Фокусиране върху иновациите чрез насърчаване на въвеждането им в практиката.
- Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила.
- Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация, алтернативни дейности и устойчиво производство на аквакултури.
- Подобряване на качеството на образование и повишаване квалификацията на населението.

Чрез определянето на общ метод за всички ЕСИ фондове, разпоредбите на РОР дават възможност на държавите-членки да създадат рамка за ВОМР, която позволява пълна интеграция, т.е. интегрирани, многосекторни териториално базирани стратегии за местно развитие, разработени от широка група от партньори, представляващи голямо разнообразие от местни интереси. Така, местната група за действие на дадена територия, би могла да разработва и прилага стратегията като получава подкрепа от няколко ЕСИ фондове.

¹⁵ Доклад за прилагане на СМР, HCM

¹⁶ Споразумен

не за партньорство на РБ

Настоящият документ е изготвен във връзка с проект за предоставяне на финансова помощ по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности” от Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020 г., Договор с № РД-50-176 / 07.12.2015 г. сключен между МИГ „Лясковец-Стражица”, МЗХ-УО и ДФЗ-РА

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

Стратегиите, подпомагани от няколко фондове:

- позволяват по-широк обхват, тъй като стратегиите могат да се занимават с решаването на по-голям брой проблеми и да покриват повече сектори, и могат да бъдат по-добре адаптирани към специфичните териториални характеристики, като използват възможностите, предлагани от всички участващи фондове;
- предполагат участие на по-широк кръг от партньори, които заедно могат по-добре да определят и да се справят с общи междусекторни предизвикателства;
- подпомагат да се избегне изкуственото разграничаване или припокриване на стратегии, получаващи подкрепа от различните фондове;
- позволяват рационализиране и опростяване на осъществяването на местната стратегия, като се възползват от хармонизирането на правилата за работа с отделните фондове;
- увеличават общия бюджет за местно развитие, тъй като МИГ ще има достъп до различни източници на финансиране.

На местно равнище, този избор изисква солиден опит в осъществяването на местно развитие и група от партньори с вече установени работни взаимоотношения. Решението дали да се избере стратегия, подкрепяна от няколко фондове или да се използва само един фонд за изпълнение на стратегията за местно развитие, трябва да се ръководи от следните съображения:

- в идеалния случай трябва да се основава на индивидуалните потребности и възможности на съответния район;
- важно е да се позволи на МИГ сами да обмислят размера на територия, която желаят да покрият и вида и степента на интеграция, която желаят за техния район.

Стратегиите, подпомагани от няколко фонда, са по-сложни за разработване и изпълнение и може да се окажат трудно приложими за групи, които за първи път осъществяват местно развитие. От решаващо значение ще бъде да се анализира капацитета на МИГ и да се избере подходящ разделение на задачите между МИГ и органите, отговарящи за разработването и изпълнението на програмата.

Местното развитие отнема време. В предишните програмни периоди са направени значителни инвестиции на всички равнища за създаване на структури за изпълнение (както МИГ, така и на нивото на администрацията) и за мобилизиране на местни участници около обща стратегия. Много е важно резултатите от тези инвестиции да бъдат защитени, включително съществуващата местна динамика. Създаването на всяка нова рамка трябва да вземе предвид съществуващите вече структури и стратегии.¹⁷

5. Задачите на МИГ за ВОМР включват следното:

- изграждане на капацитета на местните участници за разработване и изпълнение на операции, включително изграждане на способностите им за управление на проекти;
- определяне на недискриминационна и прозрачна процедура за подбор и критерии за подбор на операции, които избягват конфликта на интереси и гарантират, че поне 50 % от гласовете при решения за подбор са от партньори извън публичния

¹⁷ Ръководство на воденото от Общностите местно развитие в рамките на европейските структурни и инвестиционни фондове
Настоящият документ е изготвен във връзка с проект за предоставяне на финансова помощ по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности” от Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020 г., Договор с № РД-50-176 / 07.12.2015 г. сключен между МИГ „Лясковец-Стражица”, МЗХ-УО и ДФЗ-РА

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

сектор, като се предвижда възможност за обжалване на взетите решения за

- подбор и позволяват подбор чрез писмена процедура;
- гарантиране на съгласуваност със стратегията за водено от общността местно развитие при избора на операции, като същите се приоритизират според техния принос за постигане на целите на стратегиите;
- разработване и публикуване на покани за предложения или текуща процедура за подаване на проекти, включително определяне на критериите за подбор;
- получаване на заявления за подкрепа и оценяване на тези заявления;
- избор на операции и определяне на размера на подкрепата и, където е приложимо, изпращане на тези предложения до отговорната структура за последна проверка на допустимостта преди одобряването им;
- мониторинг на изпълнението на стратегията за водено от общността местно развитие и на подкрепените операции и провеждане на конкретни дейности за оценка предвид тази стратегия.

6. Предложенията за 2014 г. – 2020 г. предлагат на селските райони възможност за задълбочаване и разширяване на подхода BOMP в селските райони:

- по отношение на задълбочаване (или засилване) на подхода, както POP, така и Регламента за ЕЗФРСР съдържат редица предложения за увеличаване на местния капацитет (покриване на разходите за подготвителната фаза, стартов пакет за „ЛИДЕР”), по-високи проценти на съфинансиране, мерки за подобряване на качеството на местните стратегии за развитие, по-голяма гъвкавост в правилата за допустимост и по-голяма административна автономия на МИГ. Целта е да се повиши капацитета на партньорствата, за да действат като лаборатории за нови идеи и двигатели на промяната в селските райони.
- по отношение на разширяването (или увеличаване на обхвата) на подхода, ние знаем, че „ЛИДЕР” вече покрива голяма част от селските райони. Въпреки това, разделянето на градски и селски райони често може да отдели селските райони от естествените им градски центрове за пътуване до работа и обслужване. От това следва, че има големи възможности за нови форми на сътрудничество и партньорство между градските и селските райони.
- съществуващата гъвкавост на LEADER вече позволява на партньорство за финансиране на такива проекти, като подкрепа за МСП и малки инфраструктурни проекти, които могат да бъдат подпомагани от ЕФРР или обучение, което може да бъде подпомагано от ЕСФ. В някои страни, като например Испания, ЕФРР се очаква да похарчи толкова пари в селските райони, колкото харчи и в градските райони, но повечето от тях се управляват на национално или регионално ниво. Съществуват големи възможности за подобряване на взаимодействието чрез по-добра координация на местно ниво и на двата фонда, чрез местни партньорства (например чрез включване на МИГ в решения за определени производствени и инфраструктурни проекти, финансирани от ЕФРР). По същия начин, инициативни групи по линия на ЛИДЕР са склонни да се насочват към най-активните хора в неравнопоставените райони. Чрез сътрудничество с ЕСФ, те биха могли да достигнат до някои от хората в най-неравнопоставено положение, които са най-откъснати от пазара на труда.

7. BOMP за справяне с проблемите на безработицата и социалното включване.

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

В сравнение с ЕФРР, Европейският социален фонд провежда политика, ориентирана към хората, а не към местата, въпреки това ЕСФ също има дълга традиция в подкрепа на местни инициативи за развитие.

Комисията счита, че BOMP може да бъде полезен инструмент за овластяване на местните

общности, включително групи в неравностойно положение, за подобряване на институционалния капацитет на местните заинтересовани страни и специално на НПО и за предизвикване на социални иновации на местно равнище.

В контекста на BOMP, ЕСФ може да се използва, наред с другото, за:

- осигуряване на достъп до заетост на търсещите работа чрез обучение и мерки, пригодени към нуждите на пазара на труда;
- подобряване устойчивото интегриране на младите хора, които не работят и не учат;
- намаляване ранното отпадане от училище;
- насърчаване равенството между мъжете и жените в достъпа до заетост и кариерно развитие чрез борба със стереотипите в образованието и обучението, намаляване на разграничаването по пол на пазара на труда, развитие на женското предприемачество и насърчаване на съчетаването на работата с личния живот при мъжете и жените;
- развитие на индивидуални пътища за интегриране и повторно навлизане в трудовия живот за хора, отдалечили се от пазара на труда;
- подобряване интегрирането на маргинализирани общности като ромските и борба с дискриминацията по пол, раса, етнически произход, религия или вяра, увреждания, възраст или сексуална ориентация;
- насърчаване на социалната икономика и социалните предприятия.

✚ Каква трябва да бъде мултифондовата Стратегия за местно развитие:

- Стратегията трябва да служи на местните цели. Както Европейската сметна палата, така и Комисията настояват, че същността на воденото от общностите местно развитие е, че местните стратегии трябва свободно да отговарят на местните нужди. Въпреки това, трябва да се гарантира последователността и съгласуваността между местните стратегии и съществуващите национални, регионални или под регионални стратегии, включително секторни такива. От практическа гледна точка, конкретните цели и приоритети трябва да се определят на местно ниво, за да се отговори на местните потребности, като същевременно съответстват на целите на политиката, определени в програмите.
- Стратегията за местно развитие следва да се разработва въз основа на SWOT анализ (силни и слаби страни, възможности и заплахи) и идентифициране на местните потребности. Целите на стратегията следва да отговорят на тези потребности и да поставят конкретни измерими цели, насочени към дългосрочното развитие, за решаване на конкретни проблеми на развитието в района. Както SWOT анализа, така и разработването на стратегията трябва да се извършва по начин, който да гарантира участието на Общността и принадлежност на стратегията.
- Стратегиите за местно развитие следва да насърчават връзките между действията

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

- за местно развитие¹⁸. Вместо да представят списък с несвързани проекти, стратегиите трябва да бъдат интегрирани като представят съгласувани връзки между действия или проекти, основани на ясно определени потребности и възможности. Проектите, избрани на местно ниво трябва заедно да допринасят за постигането на целите на стратегията за местно развитие, взаимно да се допълват, а не да съдържат противоречащи си цели.

Стратегиите за местно развитие следва да бъдат „интегрирани и многосекторни”.

Връзките и интеграцията могат да бъдат хоризонтални между различните области, както е в, случая с взаимодействието между градските и селските райони или връзката между рибарския район и околните селски райони, или в рамките на даден район, например в изостаналите градски квартали или в селските райони. Те могат да бъдат вертикални в случаите, когато стратегията е насочена към интеграция, например, на различните участници в даден сектор, или по веригата за доставки. Стратегиите за развитие следва да интегрират подходи от различни сектори в последователна многосекторен подход в подкрепа на общите дългосрочни цели в съответните райони. Въпреки че входна точка може да бъде определен сектор (например, рибарството или туризма), тема или целева група, стратегията следва да насърчава връзките с други сектори, тъй като това отваря нови възможности и е необходимо за насърчаване на дългосрочното развитие на даден район.

Стратегиите следва да се отличават с иновативен характер. Те трябва да се стремят към въвеждане на нови идеи и подходи в района, а не просто да защитават „бизнеса както обикновено”. Иновациите могат да имат най-различни форми, които са всички валидни в приноса към иновативния характер на стратегията: нови услуги, нови продукти, нови методи на организация, социални иновации и т.н. Иновациите трябва да се оценяват в зависимост от местните условия и по отношение на ефективността им в сравнение със съществуващите методи и решения, прилагани в тази територия: действие, което е иновативно на определено място може вече да е било използвано на друго място.

Сътрудничеството и работа в мрежа с други райони може да бъде ключов компонент на стратегията. Сътрудничеството започва на местно равнище между различните сектори, представени в партньорството. То може да се развива на етапи от обмяна на опит до трансфер на обещаващи практики и до общи действия. Сътрудничество с други територии, които прилагат BOMP, също може да бъде стратегически инструмент на местната група, която да го използва за достигане на критична маса, необходима за някои проекти или за обединяване на допълнителни ресурси и опит.

За да се счита за действително „водено от общностите”, препоръчително е местното партньорство да отговаря най-малко на следните критерии:

- Трябва да бъде приобщаващо, т.е. съставено от партньори, които идват от различни части на местната общност: публичния сектор, частния сектор и гражданското общество и да отразява характера и насоката на стратегията.
- Участието на частния сектор е от решаващо значение за гарантиране на устойчивостта на проектите за осигуряване на необходимия дял от частно финансиране за проектите.
- Органът, който взема решения, трябва да се стреми да е балансиран по пол и да има справедливо представителство на конкретните целеви групи, обхванати от

¹⁸ При ЛИДЕР („Liaison entre Actions de Développement de l'Economie Rurale“) това означава създаване на връзки между действията за развитие, осъществявани в икономиката на селските райони

Настоящият документ е изготвен във връзка с проект за предоставяне на финансова помощ по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности” от Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020 г., Договор с № РД-50-176 / 07.12.2015 г. сключен между МИГ „Лясковец-Стражица”, МЗХ-УО и ДФЗ-РА

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

стратегията за местно развитие, например млади хора, етнически малцинства, хора в неравностойно положение, уязвими групи и т.н.

- Установените работни процедури, правила и структури за вземане на решения следва да гарантират, че изборът на проекти съответства на целите на стратегията, трябва да бъдат прилагани по недискриминационен и прозрачен начин и по-специално да се избягва всякакъв риск от конфликт на интереси. Що се отнася до последното, МИГ трябва да установят писмени процедури, обясняващи как възнамеряват да се справят с този риск (например, протоколи от заседанията, въздържал се при гласуването, писмени декларации).
- Членовете и служителите на МИГ трябва да имат съответните компетенции, умения и ресурси за генериране и управление на процесите на развитие на местно ниво. Персоналът също трябва да бъде квалифициран и/или да има опит в административното управление на проекти на местно равнище, а в случаите, когато на МИГ се възлагат задачи, свързани с финансово управление, служителите трябва да имат опит и в областта на финансите.
- Задвижването изисква персонал със специфични комуникационни и организационни умения. Тяхната задача е да насърчават по-слабите членове и райони на Общността да участват в процеса на местно развитие чрез анализ на местната ситуация, определяне и разработване на потенциални проекти, стимулиране на потенциалните бенефициенти и подпомагане на местните притежатели на идеи за проекти за развитието на идеите им в проекти, отговарящи на условията за финансова подкрепа. Този вид работа трябва да се разглежда като инвестиция в човешки и социален капацитет, а не като оперативни разходи за програмата.
- Обикновено минималният брой на персонала, необходим за основните функции, е двама - квалифициран мениджър и административен помощник. Броят на персонала трябва да бъде пропорционален на сложността на стратегията и партньорството. Може да се наложи по-високо ниво на човешките ресурси в зависимост от размера на делегираните допълнителни административни задачи, района, обхванатото население, бюджета на стратегията както и размера на необходимото задвижване. В страните, които от поколения назад са използвали „ЛИДЕР” за подобряване на организационния капацитет и местното развитие на своите селски райони, МИГ обикновено разполагат с екип от 4-5 души.

Какво се разбира под иновации във „водено от общностите местно развитие”:

- Могат да включват нови продукти, услуги или начини за изпълнение в местен контекст;
- Често имат мултиплициращ или лавинообразен ефект върху промените, които общността иска да реализира;
- Могат да включват едно или повече действия и прототипи от малък мащаб или голям водещ проект, който мобилизира общността;
- Намират нови начини за мобилизиране и използване на съществуващите ресурси и активи на общността;
- Създават сътрудничество между различните участници и сектори;
- Могат, без това да е задължително, да включват университети или сложни изследвания и разработки;
- Могат да бъдат платформа за социални иновации, чийто мащаб впоследствие може да бъде увеличен и да намери по-широко приложение чрез обмен, сътрудничество и създаване на контакти.

**„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони”**

VI. ПРИМЕРНИ МЕРКИ ЗА НПО, ЧИТАЛИЩА И МЕСТНА ВЛАСТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА МУЛТИФОНДОВА СТРАТЕГИЯ ЗА МЕСТНО РАЗВИТИЕ.

Цели на ВОМР за Стратегията за местно развитие:

1. Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността.
2. Интегриран подход към околната среда чрез съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, включително дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство.
3. Фокусиране върху иновациите чрез насърчаване на въвеждането им в практиката.
4. Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила.
5. Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително, чрез диверсификация, алтернативни дейности и устойчиво производство на аквакултури.
6. Подобряване на качеството на образованието и повишаване квалификацията на населението.

Стратегията за ВОМР допринася и за постигане на специфичните за всяка програма цели, а именно:

1. по отношение на ЕЗФРСР:

- а) развитие и стимулиране на предприемачество и устойчив бизнес;
- б) развитие на динамична жизнена среда и подобряване качеството на живот чрез развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес;
- в) развитие на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията, като основа за териториално развитие;
- г) развитие на териториална идентичност, маркетинг и марки на база на специфичния териториален потенциал и продукти от местен характер.

2. за ОПРЧР:

- а) преодоляване на силно изразени негативни процеси в обхванатите територии по отношение на пазара на труда и социалното включване;
- б) устойчива и качествена заетост за уязвими групи;
- в) мобилност на работната сила, както и повишаване квалификацията на населението за по-голямо съответствие на уменията на търсещите работа с нуждите на бизнеса;
- г) подобряване качеството на работните места и квалификацията и уменията на заетите;
- д) подобряване достъпа до социални услуги на различни групи социално изключени или в риск от социално изключване лица.

МИГ „Лясковец – Стражица” разработва своята Стратегия за ВОМР за период до 31 декември 2020 г.

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

Проектът на стратегия за ВОМР се одобрява от колективния върховен орган на МИГ след публично проведени консултации, обсъждания, информационни срещи и др. със заинтересованите страни.

В стратегията за ВОМР МИГ може да включи мерки, които:

1. са избрани в ПРСР 2014-2020 г.;
2. не са включени в ПРСР 2014-2020 г., но са част от Регламент (ЕС) № 1305/2013;
3. са извън обхвата на мерките от Регламент (ЕС) № 1305/2013, но съответстват на целите на регламента;
4. са определени в програмите, посочени в чл. 2, ал. 2. ВОМР получава подкрепа от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) чрез ПРСР 2014-2020 г. и може да получи подкрепа и от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд (ЕСФ) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР) чрез:

1. Оперативна програма „Околна среда” за периода 2014-2020 г. (ОПОС);
2. Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” за периода 2014-2020 г. (ОПРЧР);
3. Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” за периода 2014-2020 г. (ОПИК);
4. Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” за периода 2014-2020 г. (ОПНОИР);
5. Програмата за морско дело и рибарство за периода 2014-2020 г. (ПМДР).

(2) Всяка мярка в стратегия за ВОМР съдържа описание на целите и обхвата на мярката, допустимите получатели, допустимите дейности и разходи, определените финансови параметри за проектите, интензитет на подпомагане, размер на финансовата помощ, критериите за оценка на проектите и тяхната тежест.

(3) При избор на мерки, включени в ПРСР 2014 г. -2020 г., МИГ може да определи условия, различни от програмата, но отговарящи на условията на Регламент (ЕС) № 1305/2013.

(4) При избор на мерки, включени в Регламент (ЕС) № 1305/2013, които не са част от ПРСР 2014-2020 г., мерките от стратегията трябва да съответстват на приложимите условия на регламента.

(5) При избор на мярка извън обхвата на Регламент (ЕС) № 1305/2013, мярката трябва да допринася за постигането на приоритетите на ПРСР 2014-2020 г. и на стратегията за ВОМР.

(6) За мерки от стратегията за ВОМР, които са мерки/операции, финансирани от оперативните програми се прилагат условия, определени от съответния УО.

(7) Мерките в стратегия за ВОМР се разработват при спазване на установената липса на припокриване по всички програми, финансирани със средства на ЕС.

(8) Със средства от ОПИК не се допуска финансиране на проекти, изпълнявани от микро предприятия в рамките на селски райони и от предприятия, които не са допустими съгласно координацията на ОПИК с другите. програми, финансирани със средства на ЕС.

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

(9) В стратегия за ВОМР не се избират мерки, финансирани от ЕЗФРСР, предвиждащи фиксирани плащания и мерки, свързани със схеми за плащания на площ, в т. ч., подмерки 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски производители”, 6.2 „Стартова помощ за неземеделски дейности” и 6.3 „Стартова помощ за развитие на малки стопанства” на мярка „Развитие на стопанства и предприятия” от ПРСР 2014 г. - 2020 г.

Допустими мерки за публичен и граждански сектор от ПРСР в размер на до 1 500 000 евро общо за цялата Стратегия за местно развитие за публичен и частен сектор:

- Подмярка 7.2. Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура

Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за следните допустими за подпомагане дейности по подмярката:

- Изграждане и/или обновяване на площи, за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности от общинско значение;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална инфраструктура за предоставяне на услуги, които не са част от процеса на деинституционализация на деца или възрастни, включително транспортни средства;
- Реконструкция и/или ремонт на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот, вкл. мобилни такива, вкл. и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства;
- Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони.

Подмярка 7.5. Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдых, туристическа инфраструктура:

- Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за следните допустими за подпомагане дейности по подмярката:
- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на туристически информационни центрове;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на посетителските центрове за представяне и експониране на местното природно и културно наследство;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на центровете за изкуство и занаяти с туристическа цел;
- Изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристически атракции, които са свързани с местното природно, културно и/или историческо наследство и предоставящи услуги с познавателна или образователна цел;

**„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони”**

- Изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристическа инфраструктура (информационни табели и пътепоказатели за туристическите места и маршрути, съоръжения за безопасност, велоалеи и туристически пътеки).

Подмярка 7.6. Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и на културното и природното наследство на селата.

В рамките на тази подмярка се предоставя безвъзмездна финансова помощ за дейности за възстановяване, реставрация, ремонт и/или реконструкция на сгради с религиозно значение, в това число и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства.

Допустими мерки за публичен и граждански сектор от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”:

През програмния период 2014 г. – 2020 г. България ще приложи модел за реализиране на интегриран териториален подход чрез инструмента „Водено от общността местно развитие” (ВОМР) с използване на инвестиции от Европейския социален фонд. Този модел ще бъде приложен само за райони, отговарящи на спецификите и изискванията посочени в чл. 32 до 35 от Регламент 1303/2013 г., свързани с планирането и прилагането на ВОМР, като в България, Споразумението за партньорство предвижда ВОМР да се прилага на териториален принцип – на ниво община или група от съседни общини с предвиден обхват на населението между 10 000 и 150 000 жители. ВОМР ще се прилага в рамките на селските райони, рибарските райони и териториите със специфични характеристики, определени в Националната концепция за пространствено развитие. Ще бъде използван опита от прилагания през периода 2007 г. – 2013 г. в селските райони подход ЛИДЕР.¹⁹

Инструментът ще се прилага, чрез многофондово финансиране, като за него ще се използват средства от ЕЗФРСР, ЕФМДР, ЕСФ и ЕФРР, а тяхното взаимодействие ще се осъществява от нормативно регулиран механизъм за координация. В рамките на ОП РЧР 2014 г. – 2020 г., предвид хоризонталния характер на програмата, ще бъде дадена възможност прилагането на ВОМР да се подкрепя по приоритетни оси 1, 2 и 4.

Чрез прилагане на многофондово ВОМР ще се търсят подходи за определяне и водене на целенасочена и интегрирана политика за съхраняване на спецификата на териториите и преодоляване на наличните разнопосочни проблеми. Прилагането на принципа за ВОМР цели постигането на концентрация и целесъобразност на средствата, ефективност и ефикасност при управлението им, както и гарантиране на тяхната целенасоченост.

Инвестициите в реализацията на местни стратегии за развитие, разработени и изпълнявани чрез подхода „отдолу-нагоре” ще гарантира хармонично и балансирано развитие и преодоляване на социалните, икономическите и териториалните различия на обхванатите територии спрямо останалата част на страната.

Финансирането чрез ОП „РЧР” 2014 г. – 2020 г. ще бъде насочено към подпомагане преодоляването на силно изразени негативни процеси в обхванатите територии, като например негативни демографски процеси, високи нива на бедност на населението, вкл. висок риск от социално изключване, нива на безработицата над средното за страната и ниски доходите на населението.

¹⁹ РЪКОВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ (ЧЛ. 96 (3) (А) ОТ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1303/2013

Настоящият документ е изготвен във връзка с проект за предоставяне на финансова помощ по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности” от Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020 г., Договор с № РД-50-176 / 07.12.2015 г. сключен между МИГ „Лясковец-Стражица”, МЗХ-УО и ДФЗ-РА

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

В сферата на пазара на труда, чрез ВОМР програмата ще цели насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила, както и повишаване квалификацията на населението. ОП РЧР ще финансира дейности, насочени към включването на групи в неравностойно положение на пазара на труда (в т.ч. посреднически услуги, обучения за придобиване на професионална квалификация или ключови компетентности, стимули за работодателите за наемане на работа, финансиране на географска мобилност и др.). Ще бъдат предоставени инвестиции за предприятия, насочени към подобряване качеството на работните места и квалификацията и уменията на заетите и др. Ще се прилагат мерки за насърчаване на предприемачеството с цел повишаване на самонаемането. Подходът ВОМР ще подпомогне повишаването на заетостта и мобилизиране на наличния, но все още неразработен напълно местен потенциал за растеж, което да допринесе за подобряване качеството на живот на населението в обхванатите територии.

По отношение на намаляване на бедността и повишаване на социалното включване, ОП РЧР ще инвестира в мерки за подобряване достъпа до социални услуги на различни групи социално изключени или в риск от социално изключване лица, вкл. за осъществяване на процеса по деинституционализация на деца и възрастни. Ще бъдат подпомогнати най-уязвимите и маргинализираните групи като ромите, които ще получат достъп до интегрирани мерки и услуги, свързани с преодоляването на комплексните проблеми, породени от липсата на заетост, на достъп до социални и здравни услуги и др. Тази помощ ще подпомогне нуждаещите се от социална подкрепа и ще даде нови възможности за подобряване на доходите и стандарта на живот на местните общности.

ПО 1 „Подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места”

Области на подкрепа:

- Достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица (ИП 1);
- Насърчаване и подпомагане на младежката заетост (ИП 3);
- Повече възможности за учене през целия живот и адекватност на знанията и уменията на работещите спрямо нуждите на бизнеса (ИП 6);
- Подкрепа за предприятия по отношение на човешките ресурси и условията на труд; въвеждане на гъвкави форми на заетост и по-добро съчетаване на личния и професионалния живот (ИП 7).

Инвестиционен приоритет 1 – насочен към заетост за безработните (вкл. трайно безработните) и неактивните лица.

Специфични цели, насочени към:

- безработни или неактивни лица от 30 до 54 г.
- безработни или неактивни лица с ниско образование от 30 до 54 г.
- безработни или неактивни лица над 54 г.

Инвестиционен приоритет 3 – насочен към заетост за безработни и неактивни младите хора (особено тези, които не са ангажирани с трудова дейност, образование или обучение), вкл. младежи, изложени на риск от социално изключване, и младите хора от маргинализиран общности.

Специфични цели, насочени към младежи до 29 г.:

- икономически неактивни, извън образование и обучение;

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

- безработни, с основно и по-ниско образование;
- безработни, със завършено средно или висше образование.

Примерни дейности за двата инвестиционни приоритета:

- Активиране на неактивни младежи до 29 г. вкл.;
- Посреднически услуги на пазара на труда, трудови борси;
- Професионално информиране и консултиране, психологическо подпомагане;
- Обучения: мотивационно за професионална квалификация за ключови компетентности;
- Осигуряване на заетост, обучение по време на работа (чиракуване) и стажуване; стимули за работодатели (вкл. субсидии);
- Субсидии за мобилност с цел работа и др.

Бенефициенти: Работодатели, местни власти, НПО, Центрове за професионално обучение (ЦПО), Центрове за информация и професионално ориентиране (ЦИПО), Трудови посредници и др.

Инвестиционен приоритет 6, насочен към подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи (предимно обучения за работещи)

Специфични цели, насочени към :

- заетите лица над 54 г. - квалификация и компетентности;
- заетите лица със средно и по-ниско образование - нови знания и умения;
- заетите лица, работещи в приоритетни сектори - подобрени знания и умения.

Примерни дейности:

- Обучение с цел по-добра професионална реализация:
 - за повишаване на професионалната квалификация и/ или за придобиване на нова;
 - за придобиване на ключови компетентности;
- Осигуряване на достъп до иновативни форми за учене през целия живот;
- Разработването и внедряване в предприятията на системи за обучение на заети;
- Въвеждане в предприятията на обучителни методи и програми, основани на практиката.

Бенефициенти: работодатели, ЦПО и др.

ПО 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване”

Области на подкрепа:

- Интеграция на маргинализираните общности, в т.ч. роми, мигранти, др. (ИП 1)
- Активно включване на най-отдалечените от пазара на труда, подкрепа за семейства с деца (ИП 2);
- По-добър достъп до устойчиви услуги на достъпна цена, вкл. здравни и социални услуги – интегриран подход (ИП 3 частично);
- Развитие на социалната икономика и подкрепа за социалните предприятия (ИП 4).

**„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони”**

Инвестиционен приоритет 1, насочен към социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите

Специфична цел, насочена към:

- лицата от уязвими етнически общности с фокус върху ромите, мигранти, участници с произход от други държави.

Бенефициенти: Доставчици на социални услуги, Работодатели, Социални партньори, Местни власти, Читалища, ЦПО, ЦИПО, организации на пазара на труда.

Инвестиционен приоритет 2: „Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добра пригоденост за заетост”.

Специфична цел, насочена към:

- семейства с деца (вкл. с увреждания) – търсят работа или са включени в заетост, след предоставени интегрирани мерки за социално включване;
- хората с увреждания – търсят работа или са заети, чрез предоставяне на социални и здравни услуги, вкл. чрез интегрирани мерки за тях и техните семейства.

Примерни дейности:

- Услуги по превенция (семеино консултиране, превенция на изоставянето и други);
- Подкрепящи услуги, в т.ч. интегрирани междусекторни услуги в общността или в семейна среда;
- Интегрирани комплексни мерки, вкл. в общността;
- Насърчаване участието на пазара на труда на лица, полагащи грижи за зависими членове на семейства;
- Подобряване достъпа до здравеопазване и промоция на здравето;
- Местни социални дейности за социално включване и др.

Бенефициенти: Доставчици на социални услуги, Доставчици на здравни услуги; НПО, Обучителни организации, Лечебни заведения, Местни власти, Регистрирани поделения на вероизповеданията.

Инвестиционен приоритет 3 (частично), ориентиран към повишаване на достъпа до услуги, които са на достъпна цена, устойчиви и висококачествени, вкл. здравни и социални услуги от общ интерес.

Специфични цели, насочени към:

- хора с увреждания в изключително тежко положение и хора над 65 г. в невъзможност за самообслужване.

Дейности:

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

- достъп до услуги за социално включване и здравеопазване (в общността или в домашна среда);
- подобряване достъпа до здравеопазване и промоция на здравето ;
- местни социални дейности за социално включване.

Бенефициенти: Доставчици на социални услуги, Доставчици на здравни услуги; НПО, Обучителни организации, Лечебни заведения, Местни власти, Регистрирани поделения на вероизповеданията

Инвестиционен приоритет 4, насочен към подпомагане на социалното предприемачество, насърчаване на социалната икономика с цел улесняване на достъпа до заетост.

Специфична цел, насочена към увеличаване броя на заетите в социалните предприятия – нови и съществуващи.

Примерни дейности:

- Подкрепа за дейността на социални предприятия, специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания във връзка с осигуряване на заетост;
- Социален маркетинг и популяризиране на социалната икономика;
- Заетост за уязвими лица в социалната икономика, вкл. „подкрепена” заетост за хората с увреждания;
- Обучение и квалификация за лицата, за които се осигурява заетост в социалните предприятия;
- Подкрепа за партньорства и разпространение на добри практики;
- Обучения на ЧР за ефективно управление на социалните предприятия.

Бенефициенти: Социални предприятия, специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания, НПО, Местни власти, Доставчици на социални услуги и др.

- Мерките на СМР трябва да попадат в някой от посочените инвестиционни приоритети на ПО 1 и 2;
- Целите на мерките трябва да допринасят пряко за постигането на специфичните цели на избрания приоритет;
- В обхвата на мерките да се посочват точно целевите групи, които да са съобразени с тези от избрания инвестиционен приоритет на ОПРЧР и специфичната цел/и;
- Постигането на целите да се измерва чрез индикаторите за изпълнение и за резултат в ОПРЧР, които съответстват на специфичната цел/и на избрания приоритет. Могат да се добавят и специфични за мярката допълнителни индикатори;
- Допустимите бенефициенти по мерките трябва да са от списък на допустими бенефициенти на ОПРЧР по съответния инвестиционен приоритет;
- За допустими бенефициенти/партньори се посочват само тези видове организации, които могат целесъобразно и обосновано да извършат дейностите;
- Партньорствата са възможни, но не са задължителни;
- Партньорите като вид организации да съвпадат с тези, посочени като бенефициенти в ОП;
- Избирането на партньори за проектите трябва да става с ясна и прозрачна

**„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:
Европа инвестира в селските райони”**
процедура с обективни правила.

- **Максимален размер на средствата от ОП РЧР за една Стратегия за местно развитие (СМР) - до 760 000 евро.**
- **Максимален размер на финансиране за един проект – до 200 000 евро.**
- **Интензитет – до 100 % БФП.**
- **Допустими разходи:**
 - По ПМС №119 / 20.05.2014 г., Регламент 1303/2013, 1304/2013, 966/2012 и приложимото национално законодателство за 2014 г. – 2020 г.;
 - Следва да кореспондират с предвидените мерки и дейности в стратегията;
 - Ресурсите за осъществяване на мерките да бъдат планирани в подходящо количество и качество и при най-добра цена.

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

VII. ОЦЕНКА НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА ИНОВАТИВНОСТ НА СТРАТЕГИЯТА И ПРИЛАГАНЕ НА ИНОВАЦИИ ПРИ РЕАЛИЗАЦИЯ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ВОМР

В местния контекст на територията на МИГ „Лясковец – Стражица“ прилагането на подхода на водено от общностите местно развитие генерира нови начини на мислене и действие - нови пазари, нови продукти, услуги, методи на работа и социални иновации. Подходът насърчава иновации при изграждане на мрежи и мобилизиране на социалния капитал, като местните заинтересовани лица и общности се учат едни от други и намират съюзници за укрепване на позициите им в икономиката.

Смята, че ВОМР ще улесни осъществяването на новаторски проекти, които иначе не биха били включени в оперативните програми. Главната добавена стойност на партньорствата за местно развитие се състои в начина, по който те се възползват от разнообразния опит в МИГ, които в процеса на работа с бенефициентите за разработването на първоначалните кандидатури за финансиране ще подобрят тяхното качество и ще спомогнат за това те да бъдат по-съобразени с конкретните местни нужди.

Основна добавена стойност от прилагането на ВОМР намира израз в участието, консултирането и сътрудничеството на местното население и на всички публични и частни участници; постигането на съответствие на стратегията за местно развитие със специфичните потребности на територията; силното влияние върху сътрудничеството на много равнища и между секторите; използването на стабилните опит и познания за местните условия; капацитетът за иновации на местните общности; и интегрираният, многосекторен подход, определени на място действия и резултати; гъвкав и стратегически подход;

ВОМР може да бъде ключов инструмент, чрез който да се изграждат приобщаващи райони с обществени услуги, достъпни за всички, които предотвратяват социалното изключване на общностите, откликват на намиращи се в бедност и насърчават социалните връзки в рамките на разнообразни общности, включително политики за насърчаване на активното дълголетие, социалните иновации и взаимната подкрепа между поколенията и културите. Като примери за социална иновация в Европа могат да се посочат различни области, като нови модели за здравословен начин на живот и грижа за здравето, енергийни системи, нови начини за ангажиране на гражданите в процеса на вземане на решения, еко-градове и устойчив корпус и цялостно ранно обучение.

В регламентите за ЕСФ и ЕФРР социалните иновации изрично се посочват като средство за преобразуване на местните услуги и справяне с местните предизвикателства.

Социалните иновации представляват иновации, които са социални както по отношение на тяхната цел, така и по отношение на техните средства. По-специално те са нови продукти, услуги и модели, които едновременно отговарят на социалните потребности и създават нови социални взаимоотношения или сътрудничество. Те са тясно свързани с воденото от общностите местно развитие, защото „те са иновации, които са не само добри за обществото, но и подобряват неговия капацитет за действие“.

Основен инструмент при прилагане на иновации в рамките на стратегията за водено от общностите местно развитие с фокус върху социалното приобщаване може да се посочат:

- Насърчаване на предприемчиви общности чрез социални предприятия
- Младежки инициативи;
- Мобилни инициативи за здрави общности;
- Активен живот на възрастните хора
- Провеждане на работилници за социални иновации
- Създаване на творчески клъстери за традиционни за територията дейности;

„Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони:

Европа инвестира в селските райони”

Местната инициативна група олицетворява активната местна общност, която е ценна защото прави нещата да се случват и кара хората да се гордеят и кооперират. Местната инициативна група действа като катализатор за изграждане на идентичност, както и идентифициране на стойностите и достъп до ресурси.

МИГ „Лясковец – Стражица“ насърчава и творчеството и въображението, което е ключова предпоставка за иновации. В същото време чрез използването на информационните технологии и социалните медии се постига „ефекта на снежната топка“ по отношение мобилизиране и синергия на умения, компетенции и ресурси.

Най-често използваните инструменти, посветени на социалните иновации са лагери за социални иновации, „живите лаборатории“ и дизайнерското мислене, които могат да подобрят „пътуването“ на клиента в сферата на услугите. Това е особено валидно за BOMR за социално приобщаване, където ориентираното към социални иновации мислене вече оказва влияние и върху местното партньорство.